

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XV.

Celovec, petek, 13. maj 1960

Štev. 20 (939)

Pet let Državne pogodbe

V okviru slavnostnega akta so 15. maja 1955 v dunajskem Belvederu zunanji ministri Amerike, Anglije, Francije, Sovjetske zveze in Avstrije podpisali Državno pogodbo, s katero je naša domovina po 17 letih postala spet popolnoma svobodna in neodvisna država. Zato je razumljivo, da je ta zgodovinski dogodek navdušeno pozdravilo vse avstrijsko prebivalstvo in z njim vsi demokratični svobodoljubni narodi sveta, ki so Avstrijo podpirali v njeni borbi za končno osvoboditev.

Medtem je od tega za Avstrijo tako pomembnega dogodka minilo že pet let. V teh petih letih se je v naši državi že marsikaj zgodilo; veliko dobrega in pozitivnega, žal pa tudi mnogo slabega, za demokracijo in neodvisnost škodljivega. Avstrijska zakonodajna skupščina je soglasno sprejela sklep o trajni nevtralnosti Avstrije, toda v zadnjih letih in posebno v zvezi s pristopom Avstrije h tako imenovanemu Malemu svobodnemu tržišču se je pokazalo, da gotovim krogom ta nevtralnost ne ugaja. V Državni pogodbi se je Avstrija obvezala, da bo na svojem ozemlju preprečila vsako delovanje, ki bi utegnilo posredno ali neposredno pospeševati kakršnokoli združitev z Nemčijo, toda del avstrijskega tiska še vedno javno zagovarja in zahteva povezavo Avstrije z Nemčijo — vsaj trenutno samo — v okviru Evropske gospodarske skupnosti. Prav tako je Avstrija s podpisom Državne pogodbe prevzela tudi obveznost, da bo preprečila sleherno obnavljanje in širjenje nacistične miselnosti, kljub temu pa nemoteno deluje v naši državi cela vrsta organizacij in združenj, ki se več ali manj neprikrito udejstvujejo v izrazito nacističnem duhu in že spet kušajo revanšistične naklepe. Predvsem pa je bila Avstriji z Državno pogodbo naložena dolžnost, da zagotovi nadaljnji obstoj in nemoten razvoj narodnih manjšin, kljub temu pa moramo pet let po podpisu Državne pogodbe ugotoviti, da se naš položaj ne samo da ni izboljšal, marveč se je v marsičem celo poslabšal!

Ko smo se pred petimi leti tudi koroški Slovenci kot lojalni državljani avstrijske domovine skupno z vsem avstrijskim prebivalstvom iskreno veselili zgodovinskega trenutka, smo delali to iz zavesti, da so bila s podpisom Državne pogodbe kronana prizadevanja naše vlade in vsega ljudstva za doseg popolne svobode in neodvisnosti. Veselili pa smo se predvsem zato, ker so bile v Državni pogodbi s členom 7 priznane tudi naše žrtve in naša prizadevanja za zrušenje nacističnega režima v Avstriji, prepričani, da bo sedaj končno svobodna in neodvisna republika tudi našemu slovenskemu ljudstvu na Koroškem in polni meri zagotovila njegove narodnostne pravice in enakopravnost.

Toda ob peti obletnici podpisa Državne pogodbe moramo ugotoviti, da Avstrija še ni izpolnila določil člena 7, zato

- je stanje na šolskem področju danes slabše kot leta 1955;
- pred sodišči ne uživamo niti takih pravic kot po senžermenski pogodbi v prvi republiki;
- kljub jasnim določilom Državne pogodbe nikjer na Koroškem ni dvojezičnih napisov in kašipotov;
- nismo sorazmerno udeleženi v javnem življenju in slovenščina ne uživa priznanja kot uradni jezik;
- razne nacionalistične organizacije, posamezniki in tiske nemoteno in nekažnovano rovarijo proti koroškim Slovincem in njihovim pravicam.

Prav tako moramo ugotoviti, da Avstrija tudi člena 6 še ni uresničila, s katerim je vsem pod avstrijsko državno suverenostjo živečim osebam brez razlike rase, spola, jezika ali vere zajamčeno uživanje človeških pravic in osnovnih svoboščin, kakor je ostal neizpolnjen tudi člen 26, ki govori o popravni škodi.

Zato po petih letih veljavnosti Državne pogodbe z vso upravičenostjo poudarjamo, da še nikakor ni uresničena enakopravnost koroških Slovencev. To poudarjamo prav danes, ko se naši zastopniki pogajajo s predstavniki zvezne vlade na Dunaju.

Veličastna proslava zgodovinskih dni

Iz govora predsednika SPZ na proslavi 15-letnice osvoboditve in 5-letnice podpisa državne pogodbe

Danes za proslavo petnajstletnice osvoboditve izpod fašizma smo se zbrali koroški Slovenci iz vseh naših dolin. Zbrali zato, ker imamo največ vzroka veseliti se nad zlomom nacizma in je zato razumljivo, da smo dali duška temu veselju tudi s tem, da smo na predvečer 15-letnice zažgali kresove veselja od Šmohorja pa do Pliberka. Med nami pa so zato zlasti vsi tisti, ki so največ doprinesli k zmagi nad fašizmom — naši partizani, naši izseljenci in vsi, ki so v strahu in upanju ostali zvesti izročilom svojih očetov na podedovanih domovih.

Žal ne morejo z nami praznovati petnajstletnice zmage tisti, ki se jim imamo največ zahvaliti za osvoboditev: številni padli partizani-junaki, umorjeni trpini v taboriščih in zaporih, umrli v raznih taboriščih na tuji zemlji, umrli doma iz uporne žalosti nad poteptano domovino. Njim velja naša zahvala in naš spomin danes na proslavi petnajstletnice osvoboditve!

Vsi oni, ki so padli in umrli v borbi za človečanske ideale miru, svobode in bratstva med narodi, nas danes opominjajo, da nikdar ne pozabimo, da je treba za te ideale stati vedno in povsod na braniku; da nikdar ne pozabimo na gorje, ki ga je nad naše ljudstvo prinesel najhujši sovražnik človeštva — fašizem.

Če to poudarjamo, ne govorimo besedo maščevanju, saj smo v vseh letih po zlomu nacizma dokazali, da nam ni za maščevanje. Vendar ne moremo pozabiti, dokler še ni popravljena vsa škoda, ki je bila prizadejana našemu ljudstvu kot celoti in posameznikom, dokler nam še niso priznane pravice in enakopravnost. Pri tem poudarjamo, da te pravice niso le zgodovin-

sko pogojene, marveč smo si jih sami priborili v najhujšem času z borbo na strani zaveznikov, ki so nam ta naš doprinos priznali tudi s pisanim dokumentom v členu 7 državne pogodbe.

Ta dokument je mednarodno priznanje našega plebiscita krvi — plebiscita, v katerem je bilo treba voliti med človečanstvom in barbarstvom. Koroški Slovenci smo v najtežjem času glasovali za človečanstvo in njegove ideale, zato upravičeno terjamo, da se nam končno dajo vse pravice, ki so zapisane v državni pogodbi!

Koroški Slovenci nismo le najbolj navdušeno pozdravili osvoboditev izpod nacizma, marveč smo prav tako iskreno in odkrito srčno pozdravili tudi podpis državne pogodbe, s katero je naša domovina šele postala dejansko svobodna in neodvisna. Ko nam je bila v mednarodnem dokumentu zagotovljena enakopravnost, smo se stoodstojno vključili v obnovo in izgradnjo domovine in tudi po vojni doprinesli svoj delež v prizadevanju za njeno lepšo in boljšo bodočnost. Zato odločno odklanjamo, da bi nam kdo očital protidržavnost in iredento. Mi smo in hočemo biti lojalni državljani avstrijske domovine, toda hkrati zahtevamo, da nam tudi domovina da, kar nam gre! Prav tu pa imamo petnajst let po osvoboditvi in pet let po podpisu državne pogodbe še mnogo, mnogo zelo upravičenih zahtev.

V teh dneh vsa avstrijska javnost s pozornostjo gleda na Južno Tirolsko, kjer manjšina prav tako terja izpolnitev dokumenta v njeno zaščito in korist. Toda pravica je nedeljiva. Kar velja tam, mora veljati tudi za nas! Mi s svoje strani smo pripravljani na sporazumno rešitev, vendar poudarjamo, da je resnična sporazumna rešitev možna le na podlagi popolne enakopravnosti!

Slovenski izseljenci petnajst let po osvoboditvi

še vedno čakajo na popravilo škode, ki so jo utrpeli kot žrtve fašizma

Istega dne, ko je Slovenska prosvetna zveza priredila v Celovcu veličastno proslavo 15-letnice osvoboditve in 5-letnice podpisa državne pogodbe, je imela svoj občni zbor tudi Zveza slovenskih izseljencev. In s polnim upravičenjem so se izseljenci po svojem zborovanju udeležili velike prireditve v počastitev zmage nad nacizmom, saj so kot najmočnejša skupina slovenskih žrtev fašizma s svojim trpljenjem doprinesli ča-

sten delež za osvoboditev in demokratizacijo neodvisne Avstrije.

Zato je potekal občni zbor ZSI v spominu na zgodovinske dogodke pred 15 leti, bil pa je hkrati mogoča manifestacija izseljeniške zavesti, manifestacija uporne odločnosti, da nikdar ne pozabimo vsega neizmerne gorja, ki ga je nad naše ljudstvo prinesel nacizem s svojim režimom krvavega nasilja. Ta odločnost je bila poudarjena

v komemoraciji za umrle člane, izraza so ji dali posamezni govorniki v diskusiji in naglasil jo je tajnik ZSI Rado Janežič v svojem poročilu.

Na občnem zboru pa je bilo tudi poudarjeno, da slovenski izseljenci 15 let po osvoboditvi še vedno čakajo na popravilo škode, ki so jo utrpeli kot žrtve fašizma, da koroški Slovenci še vedno čakamo na popravilo škode, ki nam je bila prizadejana z raznarodovalno politiko in vsestranskim zapostavljanjem našega ljudstva skozi več desetletij ter s krutim nasiljem zlasti v dobi nacizma. Zbrani zastopniki izseljeniških družin, ki so napolnili modro dvorano Doma glasbe, so izglasovali resolucijo na pristojna vladna mesta, v kateri zahtevajo odpravo krivic ter končno popravilo vsestranske škode tako slovenskim žrtvam fašizma kakor tudi koroškim Slovincem sploh. (Besedilo resolucije objavljamo na posebnem mestu — op. ured.).

V svojem poročilu je tajnik ZSI, ko je govoril o vprašanju škode, med drugim poudaril, da „krivica, ki se nam je godila v letih izselitve, še ni bila odpravljena s tem, da smo se vrnili domov; odstranjena bo šele takrat, ko bo popolnoma popravljena, popravljena nam izseljencem in popravljenam vsemu našem ljudstvu. Mi pri tem nimamo v vidiku le gmojne škode, temveč mislimo še posebno in prvenstveno tudi na vso moralno škodo, prizadejano nam in vsemu slovenskemu ljudstvu tako v dobi nacizma kakor tudi v času prve avstrijske republike, ko se je, kakor je dokazal proces proti glavnemu krivcu izselitve vojnemu zločincu Maier-Kaibitschu, že načrtno pripravljalo iztrebljenje koroških Slovencev“.

Opozoril je na diskriminacijski ukrep pristojnih oblasti, ki so slovenskim izseljencem na podlagi izpovedi bivših nacističnih strazharjev odrekale pravice, kot jih uživajo druge avstrijske žrtve fašizma ter dejal: Kaj bi se temu čudili, saj opazamo podoben odnos države do manjšine tudi na vseh drugih področjih. Če pogledamo odlok deželnega šolskega sveta, s katerim je bila odpravljeno

(Nadaljevanje na 2. strani)

Resolucija

občnega zbora Zveze slov. izseljencev

Koroški slovenski izseljenci, zbrani na dan osvoboditve izpod nacizma na svojem letnem občnem zboru, ugotavljamo:

1. 15 let po osvoboditvi temne nacistične sile že spet nevarno dvigajo svoje glave in na Koroškem zlasti hujskajo proti upravičenim zahtevam koroških Slovencev.

2. Koroški Slovenci smo v dobi nacizma doprinesli tako velike žrtve in utrpeli tako ogromno škodo, da upravičeno zahtevamo od države popravilo le-te na vseh področjih našega narodnega življenja.

Vse našemu ljudstvu prizadejane krivice terjajo temeljito popravilo škode, ki jo naj vlada popravi vsaj v jubilejnem letu 1960.

3. Kot neposredne žrtve fašizma pa slovenski izseljenci z razočaranjem ugotavljamo, da 15 let po osvoboditvi izpod nacističnega nasilja še vedno ni popravljena vsa škoda številnim žrtvam fašizma.

Slovenski izseljenci ne terjamo plačila za trpljenje, ki smo ga prestali v času izselitve, ker se zavedamo, da je iz trpljenja in borbe

žrtev fašizma vzklikal najzlahtnejši sad — svoboda! To je za nas najlepše plačilo in smo ponosni, da smo lahko doprinesli tudi svoj delež, ki v avstrijskem merilu ni majhen, marveč spada na visoko mesto. Ne moremo pa razumeti, da nismo bili deležni vsaj enakega priznanja, kakršnega so bile deležne ostale avstrijske žrtve fašizma.

Zato slovenski izseljenci odločno zahtevamo, da se nam končno prizna odškodnina za čas, ki smo ga preživeli v tako imenovanih zavarovalnih taboriščih. Ker ne verujemo, da bi naša država s tako imenovano „Haftentschädigung“ plačala duševno in telesno trpljenje žrtev v zaporih, niti ne verjamemo, da bi si avstrijske žrtve dale to trpljenje poplačati, pomeni formalna odločba, da pri izseljeniških taboriščih ne gre za zapor v smislu zakon, tudi v drugi avstrijski republiki izrazilo diskri-

minacijo slovenskih žrtev fašizma, ki jo je končno treba odstraniti.

To tem bolj, ker na drugi strani celo že bivši nacisti prejema popravilo škode, ki so jo utrpeli zaradi svoje privrženosti režimu, ki je zakrivil nepopravljivo gorje nad številnimi narodi Evrope.

Koroški slovenski izseljenci zato z vso odločnostjo zahtevamo, da vlada vsaj v 15. letu po osvoboditvi končno ugotovi našim upravičenim zahtevam, ki smo jih vladi ponovno predložili in vsestransko utemeljili. Popolna poprava škode pa bo šele tedaj, ko bo našem ljudstvu priznana polna enakopravnost na ozemlju, ki jo je podedovalo od svojih očetov, jo branilo pred vpadi Turkov in nacističnih barbarov in je za njeno svobodo prelilo potoke krvi.

Ta najbolj demokratični plebiscit terja priznanje!

Celovec, dne 8. maja 1960.

Mnenje drugih:

Minderheitenprobleme in Österreich

Die Kärntner Slowenen sind in den letzten Jahrzehnten, man kann ruhig sagen, in dem letzten Jahrhundert einem allgemeinen Germanisierungsprozess ausgesetzt gewesen, der sie in einer Weise bedroht hat, dass sie um ihren weiteren Bestand fürchten. Dieser Prozess erfolgte teilweise unbemerkt und friedlich, indem sich viele Slowenen allmählich der Sprache und der Kultur ihrer deutschsprechenden Kärntner Landsleute anschlossen, manchmal jedoch wurden Methoden wirtschaftlichen und politischen Druckes verwendet, die — juristisch nicht greifbar — dennoch offenkundig liegen. Das österreichische Recht würde etwa eine Kündigung sofort aufheben, wenn nachgewiesen werden könnte, dass der Arbeitnehmer wegen seines Bekenntnisses zum Slowenentum gekündigt wurde. Fast in allen Fällen kommt es nicht dazu, denn es genügt bloss eine Drohung mit der Kündigung, um den einfachen slowenischen Landarbeiter oder Arbeiter dazu zu bringen, sich öffentlich vom Slowenentum abzuwenden, aber daheim weiter slowenisch zu sprechen. Wir wollen auch nicht verschweigen, dass eben die wirtschaftlich stärkere Macht in den Händen deutschsprechender und oft radikal deutschauwinistischer Unternehmer oder Vorgesetzter liegt. Wenn dann noch die Nationalsozialisten in den letzten Jahren des zweiten Weltkrieges 300 Slowenenfamilien von den Jahrhunderte lang innegehabten Höfen vertrieben und zwangsassimilierten, so rundet sich mit dieser Mitteilung das Bild ab.

Am 9. März 1960 hielten die Vertreter der Kärntner Slowenen im Wiener Hotel „Erzherzog Rainer“ eine Pressekonferenz, in der sie ihre Wünsche und Forderungen vorlegten. Sie wandten sich darin in erster Linie gegen die Äusserungen amtlicher österreichischer Stellen, nach denen es kein geschlossenes slowenisches Sprachgebiet gebe, so dass eine territoriale Autonomie (wie sie Österreich für Südtirol fordert) nicht in Frage käme. Demgegenüber betonten die Vertreter der Slowenen, dass ein solches geschlossenes Territorium in Südkärnten noch heute vorhanden sei. Nach ihren Angaben werden heute noch etwa 60.000 Menschen durch die kulturellen slowenischen Vereinigungen und Veranstaltungen erfasst, bedeutend mehr, als die letzte österreichische Volkszählung an Slowenen in Kärnten zählt. In der weiteren Folge erklärten sich die Slowenenvertreter mit dem gegenwärtigen Schulgesetz für die Schulen der slowenischen Volksgruppe nicht einverstanden. Sie stellen fest, dass etwa 4000 bis 5000 slowenische Kinder durch dieses Gesetz des Unterrichts in der Muttersprache beraubt würden. Die Slowenen wünschen übrigens, dass die slowenischen Schulen doppelsprachig seien, d. h. die slowenischen Kinder unter allen Umständen einen Teil der Unterrichtsgegenstände in deutscher Sprache hören; Deutsch soll zweite Unterrichtssprache, nicht Fremdsprache in den slowenischen Schulen sein. Eine Groteske ergibt sich wohl auch daraus, dass mitgeteilt wurde, dass das endlich eröffnete slowenische Staatsrealgymnasium in Klagenfurt im Sommer einen Turnplatz nicht benutzen kann, weil der Besitzer dieses Platzes, der deutschnationalen Turnbund, es für unzulässig hält, dass ein Platz, auf dem „deutsche“ Kinder turnen, von „slowenischen“ Kindern betreten wird. Und das in der Mitte des 20. Jahrhunderts.

Eine Verordnung der österreichischen Bundesregierung hat ferner in drei Gerichtsbezirken Slowenisch zur zugelassenen Gerichtssprache erklärt. Es wurde auf der Pressekonferenz mitgeteilt, dass dieses Gesetz praktisch nur auf dem Papier stehe, da es gegenwärtig so gut wie unmöglich sei, wirklich in slowenischer Sprache auch in den Gerichtsbezirken anzukommen, in denen die slowenische Sprache als zweite Gerichtssprache gilt. Es gibt keine slowenischsprechenden Richter und Gerichtsbeamte; Prozesse, die in slowenischer Sprache geführt werden sollen, werden wohl eröffnet, aber dann sofort vertagt. Ausserdem können Verhandlungen in slowenischer Sprache nur um sogenannte „Bagatellsachen“ geführt werden, eine Führung des Prozesses in einer zweiten Instanz sei nicht möglich. Die Hinzuziehung von Dolmetschern erschwert natürlich armen Leuten die Rechtsfindung vor Gericht...

Zu weiteren Beschwerdepunkten der Kärntner Slowenen zählen: die ungenügende Wiedergutmachung an jenen Slowenen, die von den Nationalsozialisten von Haus und Hof vertrieben wurden. Die stillschweigende Duldung deutschauwinistischer, ja sogar grossdeutscher Propaganda in einer Reihe von Vereinen und unter der Führung von Personen, die in der NSDAP oder zumindestens in der Zeit der Herrschaft der NSDAP eine grosse Rolle gespielt haben. Während z. B. in den burgenländischen kroatischsprachigen Gemeinden unbefehligt doppelsprachige Strassen- und Ortstafeln errichtet werden konnten, wurden solche in den zwei einzigen slowenischen Gemeinden, die es wagten dies zu tun,

V ponedeljek se prične
vrhunska konferenca

Zadnji tedni, lahko rečemo meseci so potekali v znamenju priprav za konferenco na najvišji ravni, ki se bo v ponedeljek pričela v Parizu. Takorekoč vsi vodilni državniki štirih velesil, ki se bodo prihodnji teden vsedli za skupno mizo, so v teh tednih in mesecih opravili vrsto potovanj v najrazličnejše dele sveta, da prislusnejo željam in zahtevam posameznih narodov, zlasti pa so pri teh obiskih skušali prepričati javnost o pravilnosti svojih pogledov na reševanje mednarodnih problemov.

Ko se bodo Eisenhower, Hruščev, De Gaulle in Macmillan v ponedeljek sestali v konferenčni dvorani, pa bo kot neviden črn oblak zasenčil njihovo srečanje nedavni konflikt, ki ga je izzval vohunski polet ameriškega vojneke letala nad sovjetsko ozemlje. Nič ne pomaga, če na Zapadu zdaj priznavajo vohunski namen tega poleta, češ da ima tudi Sovjetska zveza široko razpredeno vohunsko službo, dejstvo je in ostane, da je bilo ameriško letalo sestreljeno daleč na sovjetskem ozemlju, da je torej kršilo suverenost tuje države. Posebno smešno pa izpade pisanje zahodnega tiska, ki skuša dokazovati, da se je Hruščev poslužil tega dogodka s posebno naslodo, ker je hotel izpodkopati uspeh vrhunske konference. Mnogo bliže resnici bo po vsej verjetnosti izjava bivšega Eisenhowerjevega svetovaleca za razorožitev Stassena, ki je izjavil, da je ameriško letalo, ki so ga sestrelili nad Sovjetsko zvezo, najverjetneje poslal „neki vojaški poveljnik, da bi preprečil konferenco na vrhu“. Stassen meni, da Eisenhower o poletu ni bil obveščen, zato od njega zahteva, da mora dobitnega poveljnika takoj odstaviti — ne glede na njegov čin.

To so vsekakor precej odločne besede, pomembne še tembolj, ker jih je izgovoril človek, ki je podrobno poučen o resničnih namelih Amerike zlasti na področju razorožitve, torej problema, ki bo tudi na bližnji vrhunski konferenci igral najvažnejšo vlogo. So pa tudi značilne, ker odkrivajo dejstvo, da miroljubnost Amerike očitno ni tako velika, kot bi to hoteli prikazovati pred javnostjo.

Konferenca na vrhu se torej ne bo začela v najbolj ugodnem ozračju, kljub temu pa svetovna javnost pričakuje in zahteva, da predstavniki velikih sil ukrenejo vse potrebno, da bo zagotovljen mir v svetu, ki si ga želi vse človeštvo.

Občni zbor slovenskih izseljencev

(Nadaljevanje s 1. strani)

na edina pridobitev nove bolj demokratične narodnosne politike po letu 1945, namreč dvojezična šola, in če pogledamo oba tako imenovana manjšinska zakona o šolstvu in sodnem jeziku, potem se moramo pač vprašati: Ali niso tudi tukaj bili upoštevani edinoletni interesi nepomirljivih žovinstvinskih hujšakov, dočim se na življenjske potrebe in konkretne predloge koroških Slovencev sploh niso ozirali? Ugotoviti moramo, da pomeni tako reševanje manjšinskega vprašanja dosledno nadaljevanje stare raznarodovalne politike, ki je že enkrat privedla do usodnega aprila 1942!

Zato koroški Slovenci in posebno slovenski izseljenci tudi s tega mesta svarimo pred ponovitvijo politike Maier-Kaibitscha, svarimo pred načinom, da bi združeni žovinstvinski germanizatorji kakor nekaj reševanje narodnosnega problema prevzeli kot absolutno domeno v svoje roke in opozarjamo, da taka politika nikakor ne more služiti pomirli v deželi niti ne more prispevati k zblizanju in mirnemu sožitju obeh narodov na Koroškem. Do pomiritve v deželi, do resnično bratskega sožitja med slovenskim in avstrijskim ljudstvom je mogoče priti samo s tem, da se koroškim Slovincem končno prizna popolna enakopravnost na vseh področjih narodnega in javnega življenja. Priznati enakopravnost pa se v prvi vrsti pravi popraviti tudi vse krivice, ki so nam bile storjene v teku dolgih desetletij, se pravi poravnati vso ogromno škodo, ki smo jo utrpeli kot posamezniki in kot narodna celota.

Govornik je naglasil, da bi bil 15 let po osvoboditvi skrajni čas, da Avstrija popravi škodo slovenskim žrtvam fašizma in da 5 let po podpisu državne pogodbe prizna koroškim Slovincem pravice, ki so jim zajamčene v členu 7. „Letošnje jubilejno leto pa bi bilo tudi najbolj primerno, da bi se končno

von unbekannter Hand schon in der nächsten Nacht entfernt.

Die Slowenen Kärntens betonen, dass sie treu zum österreichischen Vaterland stünden und an einem gutnachbarlichen, ja freundschaftlichen Verhältnis mit den deutschsprachigen Kärntnern grosses Interesse hätten. Wie oft sind es durchaus nicht die obersten Stellen, die eine zufriedenstellende Lösung solcher Fragen verhindern, sondern kleine Ortsgrößen, unbelehrbare Anhänger nationalsozialistischer Gedankengänge, die durch ihren örtlich wirksamen Einfluss viele gutgemeinten Versuche, Recht und Gerechtigkeit walten zu lassen, einfach sabotieren. Die österreichische Bundesregierung selbst und das österreichische Volk als solches ist zweifellos bestrebt, den nichtdeutschsprachigen Mitbürgern das ihnen gebührende Recht auf die Muttersprache zu sichern. Aber es wird noch manche harte Arbeit kosten, ehe man die grossen Gesichtspunkte auch im einzelnen durchgesetzt haben wird.

„Deutsche Tagespost“, 22. 3. 1960, Würzburg

prelomilo z neslavno preteklostjo, da se 10. oktober ne bi več izrabljalo za pogubno žužvanje naroda proti narodu in odpiranje starih ran, marveč bi postal skupni praznik dveh enakopravnih narodov, praznik enotnosti in bratstva vseh prebivalcev skupne domovine. Za to pa je v prvi vrsti potrebno, da se tudi na Koroškem uveljavijo načela nove res demokratične narodnosne politike, ko vsestransko enakopravna in zadovoljna manjšina ne bo več ovira temveč most za zblizevanje med sosednjima narodoma in državama.“

Ko je ob koncu še enkrat spomnil na trpljenje v izseljeništvu in opozoril na takrat sklenjeno zaobljubo, da nikdar ne bomo pozabili na črne dni 14. in 15. aprila 1942, je zaključil:

Zavedajmo se, zakaj smo bili izseljeni in vzgajajmo v tej zavesti tudi mladi naraščaj, da se bo ves naš narod vedno odločno in uporno spominjal strahotnih dni — ne zaradi tega, da bi v sebi snovali maščevanje, pač pa zato, da bi iz te zavesti vedno in povsod skrbeli, da izgine na naših domačih tleh nacionalna mržnja, ki je našemu ljudstvu prinesla že toliko gorja!

Značilna odsotnost

ob spominu na dan osvoboditve

Zadnjo soboto so se bivši člani koroške deželne vlade iz leta 1945 skupno s sedanjimi vladnimi člani sestali na slavnostni večerji v „dvorani zrcal“ poslopja deželne vlade. Ob tej priložnosti so se spominjali dneva osvoboditve pred petnajstimi leti.

Vsekakor značilno pa je dejstvo, da so pri tej spominski slavnosti manjkali nekateri člani sedanje deželne vlade. Morda prav zaradi tega, ker jim je osvoboditev avstrijske in koroške domovine izpod nacističnega gospostva pred petnajstimi leti neprijetno razblinila tiščetne sanje o „veliki“ domovini?!

Vladna izjava v deželnem zboru

Zadnjo sredo je imel koroški deželni zbor dve seji. Predpoldne se je predsednik Sereinig na slavnostnem zasedanju spomnil 5-letnice podpisa državne pogodbe ter poudaril, da si je Avstrija v zadnjih petih letih pridobila velik ugled v svetu.

Popoldne pa je deželni glavar Wedenig podal vladno izjavo, ki so jo skupno izdelale vse tri v vladi zastopane stranke. V izjavi je govora o posameznih problemih deželne politike, posebno o gospodarskih vprašanjih, vsebuje pa tudi stališče do manjšinskega problema: „K temu za Koroško posebno pomembnemu vprašanju je treba ugotoviti, da se bo dežela Koroška tudi v bodoče prizadevala zagotoviti dobro in lojalno sodelovanje obeh narodnostnih skupin v duhu tolerance. Prav tako se bo koroška deželna vlada še naprej trudila, da bo pristojna zvezna vlada uresničila — v kolikor se to ni že zgodilo — koroškim Slovincem v državni pogodbi zagotovljene pravice.“

Kakor znano, sta osrednji organizaciji koroških Slovencev s posebno vlogo dali pobudo, da se v vladni izjavi poudari tudi potreba po uresničitvi določil člena 7.

PO ŠIRNEM
SVETU

Washington. — V zvezi s sestrelitvijo ameriškega letala nad sovjetskim ozemljem je ameriško zunanje ministrstvo objavilo sporočilo, ki jasno priznava, da je imel ameriški pilot navodilo, zbrati podatke, „ki jih prikrivajo za železno zaveso“ — torej vohuni. Bivši Eisenhowerjev svetovalec za razorožitev Stassen pa je izjavil, da je ameriško letalo najverjetneje poslal „neki vojaški poveljnik, da bi preprečil konferenco na vrhu“.

Moskva. — Čeprav v ameriških krogih trdijo, da je šlo pri sestreljenem letalu za neoboroženo civilno letalo, je predsednik sovjetske vlade Hruščev na zasedanju vrhovnega sovjeta govoril o priznanju ameriškega pilota, ki je priznal, da je bil oficir ameriškega letalstva ter da je delal za ameriško vohunsko službo.

Ljubljana. — Po vsej Jugoslaviji so slovesno praznovali 15-letnico osvoboditve. Ob tej priložnosti so položili tudi vence na grobove narodnih herojev in drugih borcev za svobodo. V Ljubljani so ob obletnici osvoboditve priredili zdaj že tradicionalni „pohod ob žici okupirane Ljubljane“. Več kot 13.000 ljudi se je udeležilo množičnega spominskega parizanskega pohoda okrog Ljubljane, na vsej dolgi poti, po kateri jo je okupator pred 18 leti ogradil z bodečo žico in bunkerji.

Dunaj. — Uradno so sporočili, da bo predsednik sovjetske vlade Hruščev ob koncu junija in v začetku julija obiskal Avstrijo. Na Dunaj bo prispel 30. junija. S tem bo Hruščev vrnil obisk kanclerja Raaba in vicekanclerja Pittermanna julija 1958 v Sovjetski zvezi.

Ankara. — Med zadnjimi protestnimi akcijami turških študentov je bilo aretiranih nad 1500 oseb, ki jih bodo deloma postavili pred vojaška sodišča. Čeprav se je položaj v glavnem spet pomiril, je še vedno v veljavi vojno stanje, ki ga je proglasila vlada ob prvih večjih nemirih. Še vedno patrolirajo po mestih vojaški oddelki in oklopna vozila.

London. — Med nedavno konferenco Britanske skupnosti narodov, na kateri so odobrili stališče britanske vlade do bližnje vrhunske konference, so med drugim obravnavali tudi politiko rasne diskriminacije v Južni Afriki. Večina predstavnikov udeleženih držav se je odločno izrekla proti tej politiki, vendar iz ozira na enotnost v commonwealthu niso sprejeli oficijelne obsodbe južnoafriške vlade.

Bonn. — Zahodnonemška vlada je na prav poseben in značilen način praznovala 15-letnico osvoboditve izpod nacističnega nasilja: ukinila je namreč možnost za vlaganje obtožb zoper večino kategorij vojnih zločinov. Čeprav so proti temu sklepu ostro protestirali socialdemokrati in mnoge organizacije bivših borcev iz tujine, se je Adenauerjeva vlada postavila na stališče, da je „sistematično raziskala vse zločine množičnega uničevanja“ in da torej ni več vzroka za zasledovanje nacističnih vojnih zločincev. Nasprotno pa so v posameznih državah zbrali ogromno obtožb, češ da v Zahodni Nemčiji še vedno svobodno delujejo mnogi pravniki, sodniki in funkcionarji ter policijski uradniki iz nacističnih časov, ki odgovarjajo za zločine.

Moskva. — Predsednik prezidija vrhovnega sovjeta SZ maršal Vorosilov je zaprosil, naj ga zaradi slabega zdravja razrešijo njegove funkcije. Na predlog Hruščeva je vrhovni sovjet sprejel ostavko in imenoval za novega predsednika prezidija vrhovnega sovjeta Leonida Brežneva.

Seul. — Po „vstaji“ južnokorejskih študentov, ki je prisilila predsednika Sing Man Rija, da odstopi, se je položaj spet pomiril. Nova vlada je začela čistko med osebnostmi, ki so bile zapletene v falzificiranje volilnih izidov zadnjih predsedniških volitev.

Preteklo nedeljo na prireditvi SPZ v Celovcu:

Veličastna in edina proslava osvoboditve na Koroškem

Preteklo nedeljo dopoldne se je v celovškem Domu glasbe zbralo 1000 koroških Slovencev k proslavi petnajstletnice osvoboditve in petletnice podpisa državne pogodbe. V spomin na ti dve obletnici je imela Slovenska prosvetna zveza v Celovcu koncert združenih pevskih zborov včlanjenih prosvetnih društev, povezan z uprizoritvijo Cankar-Delakove kolektivne drame „Jernejeva pravica“ s strani gojencev kmetijske šole Podravlje in mladine iz Bilčova, Št. Janža, Sel in Sveč.

V sporedu te edinstvene kulturno-prosvetne manifestacije koroških Slovencev in hkrati edine prireditve v spomin na dokončno zmago nad nacističnim režimom barbarstva na Koroškem sploh je nastopalo 250 prosvetašev in članov Slovenskih prosvetnih društev.

V prvi vrsti razprodane dvorane so kot častni gostje sedeli deželni glavar W e d e n i g, generalni konzul FLRJ v Celovcu Boris T r a m p u ž s soprogo in člani konzulata, pisatelj zamejskih Slovencev France B e v k s soprogo, starosta koroških Slovencev dr. Franc P e t e k in ravnatelj gimnazije za Slovence v Celovcu dr. Joško T i s c h l e r.

Praznično se je naše ljudstvo pripravilo na proslavo obletnice osvoboditve

Že na predvečer 15-letnice osvoboditve je bilo po vaseh od Brda ob Zilji do Komlja nad Pliberkom praznično razpoloženje. Z gora in gozdov, od koder je pred 15 leti zaorila pesem partizanov in daleč preko Koroške napovedala našemu in avstrijskemu ljudstvu svobodo in zmago nad krvavim nacizmom, so kot edini na koroških tleh zagoreli kresovi in naznanjali praznik naslednjega dne.

Tudi med ljudstvom je bilo živahno. Štiri generacije prosvetašev, ljubiteljev slovenske besede in pesmi ter najzvestejših pobornikov za demokracijo, sožitje in sporazumevanje — od otrok, ki so šele jeseni prestopili šolski prag, pa do osivelih očenc in mamic — so se pripravljali na svojo pot v Celovec. Ob njih pa je ogromno število tistih, ki so morali ostati doma zaradi dela in zaradi razprodane dvorane, zagotavljalo, da bodo v duhu in spominu v sredi svojih odposlancev v Celovcu.

Enako razpoloženje praznovanja in pričakovanja je naslednji dan vladalo v Domu glasbe v Celovcu že od jutranjih ur naprej. V številnih skupinah prihajajoči Ziljani, Rožani in Podjunčani so pri zadnjih vajah, na obnem zboru Zveze slovenskih izseljencev in po hodnikih Doma glasbe obnavljali staro prijateljstvo ter v krvi in trpljenju porojeno tovarištvo, vsi v veselju, da se bodo lahko skupno spominjali dneva osvoboditve.

Ko so se tričetrt na deset odprla vrata svečano okrašene velike dvorane, se je zgrnila v njej številna množica ter zavzela sedeže in stojšča. In ko je predsednik Slovenske prosvetne zveze, dr. Franci Z w i l t e r v svojem pozdravnem nagovoru ugotovil, da smo se zbrali koroški Slovenci iz vseh naših dolin, da ob 15-letnici osvobo-

ditve damo duška svojemu veselju nad zmago in svojim doprinosom k uničenju fašizma, je dvorana v vihnem odobravanju potrdila, da je temu tako in da koroški Slovenci ob praznovanju dneva, ki je prinesel mir in svobodo, nismo le ponosni in veseli, temveč da smo ostali tudi najzvestejši pristaši demokracije ter sožitja in razumevanja med narodi v svobodi.

Proslavo je pričel pevski zbor, ki nosi ime našega narodnega heroja iz osvobodilne borbe

Težko pričakovano se je kmalu po 10. uri pričel odvijati spored proslave v Domu glasbe. Začel ga je mladi mešani zbor „France Pasterk-Lenart“, zbor, ki nosi ime našega narodnega heroja in prvega komandanta prvega koroškega partizanskega bataljona, ki je bil 3. aprila 1943 smrtno ranjen v borbah okoli Mežice. V veliko navdušenje dvorane je pod vodstvom 25-letnega Vladimira Prušnika odpel štiri odbrane pesmi, med njimi „Nazaj v planinski raj“ in „V gozdu“.

Za tem res mladim zborom — povprečna starost pevk in pevcev je 23 let — se je predstavil pevski zbor „Vrbsko jezero“ s pevci iz Loge vasi, Škofič in Hodiš. Pod vodstvom Hanzeja Aichholzerja je zbor hvaležni in navdušeni publiko posredoval svoje lepe glasove in predvsem srčno milino domačih pesmi, vzniklih v krajih, ki jih je pred 150 leti budil k ljudski prosveti Andrej Schuster — Drabosnjak.

Dvorana in oder sta se zatemnila, na ozadju so se pokazale besede „Jernejeva pravica“, 30 fantov pa je v zborni drami pred-

Združeni pevski zbori SPD nastopajo v Domu glasbe

vajalo Cankarjevo povest o hlapcu Jerneju. V njej je bila simbolično prikazana vsa naša bridka zgodovina in preteklost, ves naš upor proti krivici, laži in hinavščini. Po Ferdiju Kulniku iz Želuč dovršeno podani Jernej, mogočno podkrepljen od svojega zbora in Gostačevega študenta, je živo prikazal krivico, ki so mu jo po 40 letih dela storili mladi gospodar, župan, sodnik, cesarjev jezični dohtar in domači župnik. Uprizoritev, ki jo je pripravil Blaž S i n g e r, je zapustila v poslušalcih globok vtis.

Še so odmevale v dvorani Jernejeve pretresljive besede „...ne govorim o usmiljenju, o odpuščanju nič, o pravici govorim...“, že se je pod vodstvom Zdravka Hartmanna predstavil najmlajši zbor, sestavljen iz dijakov Dijaškega doma SPZ in šolarjev iz Bilčova ter po svojih pesmih manifestiral isto predanost skupni stvari kakor šestdeset in sedemdeset let stari pevci, ki so za njim nastopali.

Proslavo je zaključila revija naših pevcev in pevk

Od pesmi do pesmi naraščajoči aplavz je pričel dosegati višek, ko so v slikovitih narodnih nošah pričeli polniti oder združeni mešani pevski zbori iz Gur — Št. Ilj, Bilčova, Kotmara vas in Radiše. Med štirimi pesmimi je njihov pevovodja Pavle Kernjak predvajal tudi dve svoji najnovejši: „Sanje“ in „Katrca“.

Ko so odhajajoče pevke zbora pričele praznično prvo vrsto, je pričela polniti oder dolga vrsta pevcev združenih moških zborov Podjune, s katerimi je Zdravko Hartmann v „Jadranskem morju“ in v Bučarjevi „Tam kjer pisana so polja“ spojil tiščljivo množico v težko obdobje, da svoje brezpravnosti nismo krivi koroški

Slovenci, temveč „tuji meč“ ter v izpoved: „tu smo mi in z nami vsi“, ki iskreno in pošteno mislijo.

Kemaj so odjeknili zadnji akordi te izpovedi, se je zbor pomnožil za pevce ostalih zborov in je v dvorano iz 130 grl zaorila pesem in izpoved „...s ponosom rečim sem, Slovenec sem...“, nakar so se zboru pridružila še brhka dekleta mešanih zborov, da v skupnem zboru zapojejo zaprisego zvestobe Rožu, Podjuni in Zilji ter ljudstvu, ki tod prebiva in govori svojo slovensko besedo že dolgih tisoč let.

Mnogokrat so naši zbori že navdušili svoje poslušalce doma in preko meja, toda kar so množično in v kvaliteti interpretacije, v disciplini in organizaciji pokazali preteklo nedeljo, je preseglo vsa pričakovanja. V tem si je edina tako množica poslušalcev, kakor tudi številni strokovnjaki vokalne glasbe. Vsi so izrekli nedeljivo priznanje in pohvalo.

*

Nedeljska proslava v spomin petnajstletnice osvoboditve in petletnice državne pogodbe je bila veličastna. Bila je proslava koroških Slovencev in bila je edina na Koroškem in verjetno tudi v Avstriji. Proslava pa je bila tudi ponovna manifestacija našega proženja roke k mirnemu sožitju in enakopravnemu sodelovanju med obema narodoma na Koroškem. Zato se tembolj čudimo, da jo je koroški tisk kljub povabilu strmežljivo zmolčal. Morda pa je ta molk le izraz slabe vesti, ko so morali ugotoviti, da smo bili koroški Slovenci edini na koroških tleh, ki smo — kakor v letih protifašistične borbe z orožjem v roki — takrat s pesmijo proslavili obletnico zgodovinskega dne, ki je tudi za našo domovino Avstrijo prinesel konec tujega gospostva.

Gradišćanski Hrvati

Podobno kot v primeru koroških Slovencev se Avstrija tudi pri pospeševanju germanizacije gradišćanskih Hrvatov poslužuje narodne nezavednosti, gospodarske odvisnosti in socialnega izkoriščanja. Če primerjamo v naslednjem rezultate uradnih ljudskih štetij²⁾ iz dobe Madžarske (do konca prve svetovne vojne) je spadala Gradišćanska pod Madžarsko) z rezultati uradnih ljudskih štetij iz dobe po prvi svetovni vojni, torej iz časa, odkar je Gradišćanska pri Avstriji, potem moramo pač ugotoviti, da je Avstrija z bistveno večjim uspehom podtlačevala gradišćanske Hrvate kot pa Madžarska:

Uradna ljudska štetja na Gradišćanskem

leto	Hrvatov	kriterij pri štetju
1880	41.063	materni jezik
1890	43.778	"
1900	44.500	"
1910	43.633 (15 %)	"
1920	44.753	"

leto	Hrvatov	kriterij pri štetju
1923	41.761	Denksprache
1934	40.489	Kulturkreis-Denksprache
1951	30.599	Umgangssprache

raznih občinah, v katerih je bila velika nemška večina. Da so te številke zanesljive, dokazuje tudi privatno ljudsko štetje, ki ga je leta 1951 izvedlo Hrvatsko kulturno dru-

štvo na podlagi materinega jezika prebivalstva in pri katerem so našli 57.500 Hrvatov.

Kako nezanesljivi so podatki o hrvatskem prebivalstvu, ki jih navajajo uradna avstrijska ljudska štetja, dokazujejo številni zelo značilni primeri, izmed katerih naj tukaj navedemo le dva:

Po uradnem ljudskem štetju je bilo leta 1923 v občini Milištrof, okraj Borta, 235 Hrvatov in 99 Nemcev, leta 1934 pa so našli le še 2 Hrvata in 301 Nemca. Podoben je slučaj pri občini Stari Hodas, politični okraj Borta, kjer so pri uradnem ljudskem štetju leta 1923 našli 317 Hrvatov in 22 Nemcev, leta 1934 pa samo 17 Hrvatov, pač pa 256 Nemcev. Taki „uspehi“ germanizacije bi bili morda še nekoliko razumljivi v Milištrofu, kjer je bila in je šola nemška ter bogoslužje v cerkvi samo nemško, toda za Stari Hodas takega razloga gotovo ni, ker se je v šoli vsaj deloma še poučevalo tudi hrvatsko, dočim je bilo bogoslužje sploh izključeno v hrvatskem jeziku.

Politično življenje

Gradišćanska je bila s senžermensko pogodbo priključena Avstriji. Dejanska priključitev pa se je izvedla šele v decembru 1921. Prve volitve, katerih so se udeležili gradišćanski Hrvati s samostojno kandidatno listo pod imenom „Hrvatska stranka“, so bile 21. oktobra 1923. Hrvatska stranka so

ustanovili 19. septembra 1923 in jo je vodil sedanji predsednik gradišćanskega deželnega zbora dr. Lovro Karall.

Pri volitvah je dobila „Hrvatska stranka“ 2454 glasov, vendar ji ni uspelo, da bi dobila sedež v deželnem zboru. Volilna agitacija za Hrvatsko stranko je bila namreč izvedena samo v gornjopoljanskem okraju, kjer je tudi dobila 2108 glasov, v vseh drugih okrajih pa skupaj le 346 glasov, medtem ko je bilo za dosego enega mandata potrebnih 3500 glasov.

Vzrok tega neuspeha je bila na eni strani v škodo gradišćanskih Hrvatov določena volilna geometrija, ker je oblast enako kot na Koroškem razdelila hrvatsko ozemlje in prikrila volilne okraje tako, da so nemški volivci povsod majorizirali Hrvate. Na drugi strani pa je bila nesloga med Hrvati samimi, ki so iz svetovnonazornih ozirov v veliki meri glasovali za nemško Krščansko-socialno in Social-demokratsko stranko. Poleg tega je zelo ostra agitacija nemških strank proti Hrvatski stranki povzročila zmedo med hrvatskimi volivci. Kakšnih metod so se pri tem posluževali, je razvidno tudi iz tega, da so nasprotniki „Hrvatske stranke“ dan pred volitvami poslali v Gornjo Puljo lažno brzojavko, v kateri so trdili, da je Hrvatska stranka umaknila svojo kandidatno listo.³⁾

(Se nadaljuje)

²⁾ Statistisches Handbuch VIII, Wien 1927; Ergebnisse der Volkszählungen 1934 und 1951, Wien 1935 und 1952, Heft 11 bzw. 3.

³⁾ „Nas Tajednik“, štev. 31 1954, str. 3.

Kresovi veselja in zvestobe

od Brda do Komlja in po Gurah do Kostanj

Koroški Slovenci znamo ceniti svobodo, kajti priborili smo si jo sami. Desetletja za svoje narodnostne pravice prikrasjani in zapostavljeni, od podivjanih nacistov na smrt obsojeni, na tisoče izseljeni in pregnani s svoje rodne grude, zaprti po ječah in koncentracijskih taboriščih, oropani svojih gospodarskih in prosvetnih ustanov, smo v letih 1942 do 1945 še imeli poguma in moči dovolj, da smo se s puško v roki uprli poizkusu fizičnega iztrebljenja. Stopili smo v neenako borbo z do zob oboroženim fašizmom in ga na strani svobodoljubnih narodov premagali. Vsaka rodina in vsaka družina je trpela po svoje, imela svoje žrtve in v borbi doprinesla svoj delež k osvoboditvi.

Zato ni čudno, je le samoumevna stvar,

Radio Celovec prinaša v soboto 14. maja ob 9.15 uri reportažo iz velike kulturne manifestacije SPZ v nedeljo 8. maja v Celovcu.

da so na predvečer petnajstletnice osvoboditve po naši zemlji zagoreli kresovi kot naš izraz veselja ob spominu na ta zgodovinski dan pred 15 leti in veselja, da smo se vrnili na svojo rodno grudo in začeli novo življenje v osvobojeni domovini.

Ko so v soboto pričeli goreti naši kresovi po Karavankah in njihovih vznožjih in ko so jim odzdravljali kresovi, rakete in topiči veselja iz Gur, od Zilje, po prostrani Podjuni, iz Kostanj in izpred Celovca, smo pogrešali kresove za Celovcem, Beljakom in Velikovcem. Tam ni bilo kresov v počastitev dneva, ki je bil tudi za avstrijsko ljudstvo dan osvoboditve, za Avstrijo pa prvi akt obnove njene državnosti. Nič vidno veselega se ni dogodilo, pač pa nekaj nerazumljivega in za prizadete neprijetnega.

Varnostni organi so pričeli poizvedovati, kdo je žgal kresove, zakaj in čemu? Slišali pa smo tudi, da so se ponekod celo zgražali nad našimi kresovi. Vsemu temu se ne čudimo. Kako pa bi drugače, ko je v deželi od Grossglocknerja do Pliberka letos že vsako zakotno srečanje in vsaka večja piska družba posvečena slavljenju 40-letnice 10. oktobra in obujanju spominov na „zmago v nemški noči“. Kako pa bi tudi drugače, ko ob najbolj masivni propagandi proslavljanja te „noči“ pristaši duha, porojenega na Koroškem prav o njej, nemoteno izzivajo demokracijo in svobodo. Kako naj potem še nekdo, ki mu je „zmaga v nemški noči“ srčna stvar, tudi še ve, da sta 8. in 15. majnik največja zgodovinska dneva druge republike, ki ji služi?

Petnajstletnica osvoboditve in petletnica podpisa državne pogodbe, katerima smo koroški Slovenci namenili kresove, in štiridesetletnica 10. oktobra so trije dnevi priznanja in zvestobe. Dneva, ki smo jih koroški Slovenci slavili s kresovi v soboto in v veliki kulturno-prosvetno manifestacijo v nedeljo v Celovcu, sta dneva priznavanja k anti-fašistični stvari, republiki Avstriji, stvari miru, sožitja in demokracije. Deseti oktober in praznovanje njegove 40-letnice pa po njegovih glavnih pobornikih, kakor so to Steinacher, Fritz, Koschier, Jordan ter njihove Landsmannschaft, Südmark in Abwehrkämpfbund, ne moreta biti drugega, kakor v prvi vrsti priznanje in zvestoba „zmagi v nemški noči“. Je vendar Steinacher v svoji knjigi z istim naslovom zapisal:

„Ne samo napačni, temveč tudi smejni so vsi poizkusi „avstrijske“ povojne dobe, da bi pokazali uspeh Koroške v dvehletni borbi od 1918 do 1920 kot „zmago avstrijske državne misli“. Borba Koroške se je mogla vrtili samo kot nemška borba, v zavesti odgovornosti do bodočega rajha, do nemškega naroda in domovine... Nasprotno ni imelo priznavanje k avstrijskemu v plebiscitni borbi tako rekoč nobene vloge. Naš propagandni material komaj pozna besedo Avstrija“.

10. oktobra je prebivalstvo južne Koroške imelo svobodno izbiro o svoji pripadnosti. Po odločitvi 10. oktobra 1920 smo bili koroški Slovenci zvesti in lojalni državljani Avstrije, nismo je izdali in ne zapustili, ko je ječala pod pritiskom domačih in tujih nacističnih bajonetov in revolverjev. Ko smo stopili v borbo za svojo osvoboditev, smo se istočasno zavestno borili za njeno osvoboditev. Ko je z državno pogodbo pred 5 leti dobila Avstrija svoje pravne temelje, smo ta akt pozdravili z odkritim veseljem. To svoje odkrito veselje smo ponovno izrazili v soboto in v nedeljo, ko smo praznovali tako 15-letnico osvoboditve kakor tudi 5-letnico podpisa državne pogodbe.

Tako so bili naši kresovi kresovi zvestobe domovini in priznanja k Avstriji, bili pa so tudi opomin, da je treba našo zvestobo in priznanje končno pričeti vračati z izpolnitvijo zagotovil koroškega deželnega zbora od 28. septembra 1920 ter z zaščito in pravica-mi, priborjenimi v veliki narodnoosvobodilni vojni in zapisanimi v državni pogodbi od 15. maja 1955.

Zahvala SPZ

Veličastna kulturno-prosvetna manifestacija ob petnajstletnici osvoboditve in petletnici podpisa državne pogodbe je za nami. Dom glasbe v Celovcu je bil v nedeljo prizorišče velikega srečanja koroških Slovencev od Brda do Pliberka. Srečali smo se v spominu na dni, ko so pred 15 leti naše partizanske edinice skupno z vsemi demokratičnimi svobodoljubnimi silami sveta izbojevale zmago nad krvavim režimom. Osvobodile so Rož, Podjuno, Zilo in Celovec ter vrnile našemu ljudstvu dom, kate-rega je bil okrašen. Srečali smo se v tisočglavni množici stari in mladi, partizani, izseljenci in KZ-larji. Ob naši prelepi pesmi in besedah velikana slovenske in mednarodne književnosti, Ivana Cankarja, smo manifestirali svojo zvestobo domovini, miru in demokraciji, predvsem pa našo strnjeno in odločeno, da bomo branili svoje in zahtevali izpolnitev pravic, za katere smo še vedno prikrasjani.

Dve sto petdeset prosvetašev in članov Slovenskih prosvetnih društev — štiri generacije od mladih desetletnih šolarjev do starih osivelih očancev — je v edinstveni disciplini in strumni organizaciji sodelovalo v petih združenih pevskih zborih in v ansamblu Delakove priredbe Cankarjevega „Hlapca Jernej“. Dve sto petdeset prosvetašev od Brda do Pliberka se je v dovršeni reviji v Celovcu predstavilo svojemu ljudstvu in svetu ter znova izpričalo svojo globoko ljubezen do slovenske besede in pesmi in svojo neomajeno zvestobo idealom, katerih temelje smo tudi koroški Slovenci položili v veliki narodnoosvobodilni vojni.

Slovenska prosvetna zveza izreka svoje iskreno priznanje in prisrčno zahvalo vsem včlanjenim prosvetnim društvom, vsem njihovim pevkam in pevcem, njihovi mladini v ansamblu „Jernejeve pravice“ in njihovim funkcionarjem, ki so sodelovali na tej veličastni kulturno-prosvetni manifestaciji in pri pripravah zanjo. Posebno priznanje in zahvalo pa izreka vsem poštrevovalnim in neumornim pevovodjem. Kot redko kdaj so pokazali številčno in kvaliteto rasti ter visoko raven slovenskega zborovskega pelja na Koroškem.

Nedeljska kulturno-prosvetna manifestacija v Domu glasbe v Celovcu je vlila v srca našega ljudstva novo zaupanje v našo bodočnost in v našo mladino, kar bodi vsem, ki so kakorkoli pripomogli k velikemu uspehu, najlepše zadoščenje.

Izvršni odbor
Slovenske prosvetne zveze

Prizor iz Cankar-Delakove drame „Hlapec Jernej“

Gradiščanski Hrvati in tržaški Slovenci

so nam poslali pozdrave in želeli uspeh

Slovenska prosvetna zveza je na svojo nedeljsko proslavo v Domu glasbe v Celovcu povabila tudi Hrvatsko kulturno društvo na Gradiščanskem, Slovensko prosvetno zvezo v Trstu in Zvezo prosvetnih društev v Gorici.

Na njeno povabilo je predsednik Hrvatskega kulturnega društva na Gradiščanskem, g. prof. Bela Schreiner, poslal pismo, v katerem je med drugim rečeno:

„Sprejel sem Vaše povabilo na veliki koncert Vaših pevskih zborov, ki so člani Vaših prosvetnih društev. V časopisih pa sem bral, da prirejate ta koncert za proslavo petnajstletnice osvoboditve in za proslavo petletnice podpisa državne pogodbe.

Najlepša hvala za Vaše povabilo, žalibog mi nikakor ni bilo mogoče, da bi se mu odzval.

Dovolite mi, da Vam v svojem in v ime-nu svojih prijateljev in sodelavcev zaželim poln uspeh in Vas najprizrečnejše pozdravim. Mi vsi cenimo Vaše delo na področju kul-

ture in se veselimo, ko vidimo, kako se borite in da se ne date ustrašiti v Vašem prizadevanju za ožuvanje jezika in narodnosti.“

Kakor Hrvatsko kulturno društvo na Gradiščanskem je tudi Slovenska prosvetna zveza v Trstu zaželela naši nedeljski proslavi veliko uspeha.

Bilčovs

Kakor po gorah Karavank je v soboto zvečer tudi vrh Plešivca nad našimi vasmimi zagorel mogočen kres in naznanil daleč po Rožu, da se tudi v Bilčovsu in okolici z veseljem in ponosom spominjamo dneva osvoboditve naše ožje domovine in ob enem tudi osvoboditve naše države Avstrije izpod tiranije tisočletnega rajha. Ob kresu smo se ta večer spominjali 8. majnika 1945, ko smo z nepopisnimi občutki sprejeli vest o razpadu nacistične strahovlade, ki je za tisoče in tisoče žrtve njenega režima bila rešitev groznega trpljenja po taboriščih smrti, ječah in tudi frontah, za katero so bili prisilno mobilizirani.

Ob spominu na vse to smo pričakovali, da bo širom dežele zagorelo še več kresov in da jih bodo zažgali tudi tisti, ki imajo tako radi na ustih besede o „zvestobi domovini“. Zaman smo čakali, kajti kresov v spomin osvoboditve Avstrije v severnih predelih naše dežele ni bilo. Pač pa smo slišali veliko zaskrbljenost, kaj kresovi po naših hribovih pomenijo. Kje je bila pri teh ljudeh ta večer zavest o domovinski zvestobi? — Res, „nekaj gnilega je v državi Danski!“

Razne vesti iz Celovca

Zadnje nedeljo so po Vrbskem jezeru spet pričeli voziti parniki. Do nadaljnjega obratujejo dnevno 2 liniji in sicer iz Celovca-jezero ob 9.05 in 14.00 uri, iz Vrbe pa ob 10.55 in ob 16.25 uri.

Na letošnjem vigrednem celovškem sejmu v ponedeljek, dne 16. maja bo kakor lani na Uršljem sejmu tudi veselični vrh. Sejem bo na razstavišču koroškega velesejma. Vhod na sejem je samo iz Št. Rupertske ceste. Veselični vrh je odprt že v soboto in nedeljo, in sicer vsak dan od 9. do 24. ure.

Za letošnji koroški velesejem, ki bo v času od 11. do 21. avgusta, so bili te dni v Ljubljani razgovori o letošnjem sporazumu glede velesejskih kompenzacij. Tozadevni predlog se glasi na 14 milijonov šilingov. Na koroškem velesejmu pa bo letos razstajljalo 80 jugoslovanskih firm.

Kakor poroča okrajno vodstvo avstrijskega Rdečega križa za Celovec, je bila v ponedeljek, dne 9. maja v njegovem območju oddana 10.000 krvna konzerva. S tem je okraj Celovec prispeval eno tretjino vseh krvnih konzerv v deželi.

Slovenji Plajberk

Hribovci smo vedno počasni in dolgo premišljujemo, kaj je prav in kaj ni prav. V zadnjem času pa smo zvedeli toliko stvari, ki se nam ne dopadejo, zato moramo nekatere od njih pretresti tudi v našem listu.

Najbolj nas je dvignila iz ravnotežja vest, ki je prišla od občine, katera bo morala baje na vsakega občana prispevati nekaj šilingov v fond za 40-letnico plebiscita. Nič ne bi imeli kaj proti temu, če bi ta 40-letnica res obetala dan sprave in spoznanja, da je treba naši narodnostni skupini, ki v naši občini prevladuje, končno izpolniti dane obljube in prevzete obveze. Toda tega pričakovanja vse dosedanje priprave na proslavo 10. oktobra ne opravičujejo. Zato menimo, da naj proslavo plačajo tisti, ki jo hočejo imeti in naj našo revno gorsko občino, ki še vedno nima elektrike, pustijo pri miru tudi pri zbiranju denarja za svoje hujskaške prireditve.

Kmalu zatem, ko smo to zvedeli, so se pojavili pri nas neki gospodje, menda od Südmarke ali Landsmannschafti, in so navduševali šolarje, da bodo vse brezplačno oblekli v „kärntner G'wand“. Če mislijo to napraviti iz šilingov plebiscitnega fonda, ki jih zbirajo, ne vemo, vsekakor pa bodi tukaj povedano, da bomo svoje otroke oblačili, kakor je nam prav, ne pa kakor to hočejo ljudje, ki se še vedno niso najedli rjave barve. Dajte nam za naše davke raje odgovarjajočo subvencijo za elektriko in ne zastrupljajte naših otrok z rjavino preteklosti, ki pri nas nima več kaj iskati.

In še nekaj nam ne gre v glavo. Pred dobrim mesecem je tukajšnja ljudska šola priredila razstavo mladinskih knjig. Po prvotni zamisli naj bi bile razstavljene nemške knjige, končno pa so naši zastopniki v svoji odločnosti le uspeli, da je bilo razstavljenih tudi nekaj razpoložljivih slovenskih mladinskih knjig. Bili smo jih zelo veseli, starši in otroci. Nismo pa mogli razumeti šolskega upravitelja, ki je med razpoložljivimi slovenskimi mladinskimi knjigami odstranil knjige priznanih slovenskih mladinskih pisateljev Franceta Bevka in Toneta Seliškara ter slovenske prevode mladinskih knjig iz drugih jezikov. To ne pristaja učitelju, še manj mu pa pristaja, da je nekaterim staršem odsvetoval nakup slovenskih knjig za svoje otroke, medtem ko je hvalil in priporočal nemške knjige, ki jih otroci niti prav ne razumejo.

Zaenkrat bodi dosti pretresenega, morebiti bomo prihodnjič lahko postregli s prijetnejšimi novicami.

KOLENDAR

Petek, 13. maj: Servacij
Sobota, 14. maj: Bonifacij
Nedelja, 15. maj: Zoltij
Ponedeljek, 16. maj: Janez
Torek, 17. maj: Bruno
Sreda, 18. maj: Erik
Četrtek, 19. maj: Peter

Majnik je zarajal po poljani. Bil je živahen in lep mladenič, ves okrašen s cvetjem. Sončni žarki so se mu toplo smejali in se sproščali iz višave. Bili so kot zlate strune skrivnostne harfe, da so njegovi prsti zaigrali nanje veselo pesem, ki je zaselestela v prebujenem drevju, v popju cvetja in travnih bilkah.

Bil je srečen v objemu ljubljene prirode. „Jej! Jej!“ je naenkrat začul javkanje pod

sem preveč zaposlen, saj me pričakuje gozd in hrib, polje in gaj. Povsod moram biti zraven, da pozdravim prirodo in jo krepim s svojim prihodom!“

„O, prav rad prepleskam tiste skromne cvetke!“ se je takoj ponudil palček in se popraskal za ušesom:

„Kje naj pa vzamem barve za toliko cvetja?“

„Saj imaš sončne žarke, z njihovo bleščavo

ga je razveselil Majnik, ki se je vračal iz gozda. Nad njim so krožile ptice pevke in mu ubrano gostolele. Poleg njega je hlačal mlad medvedek, ki mu je lovec ustrelil mamico.

Palček se je oddahnil.

„Vem, da si zdaj nesrečen,“ ga je ogovoril prihajajoč, „toda nikar se ne begaj, saj boš kmalu spet doma! V vasi imate čarovnika, starega možička, ki te sovraži. Da, da, zelo

MARTA GORUP:

Mesečeve skrbi

Stari boter Mesec
strašno se jezi,
ker sosedla Zemlja
dela mu skrbi.

Zvezd nič več ne šteje,
nič se ne smeji,
le pogledite dobro,
kisló se drži!

Zvedel je, da Zemlja
misli mu na vrat —
v najkrajšem času —
čudno reč poslat.

Mesec pa starinski
močno je — še zdaj!
„Nič ne sprejemem,“ pravi,
„vrnem ji nazaj!“

GUSTAV STRNIŠA:

MAJNIK IN PRITLIKAVCI

seboj, da je preplašen sklonil glavo. Zagledal je pri nogah drobnega palčka, ki je vzdihoval in skakal po desni nogi.

„Kaj je s teboj? Kaj se ti je pa zgodilo?“ je Majnik radovedil.

„Plešeš in noriš, pa nič ne pogledaš, kam stopiš,“ se je jezil malček. „Ko si skakal okoli mene, si mi kar mimogrede stopil na prste leve noge! Joj! Joj! Kako to boli!“

Palček se je naposled pomiril, saj ga je mladenič tako prijazno gledal in se jel opravičevati:

„Kaj se boš jezil nad menoj! Pogledj cvetke, kako nama kima jo in mežikajo. Še črni murček igra svojo radostno popevko!“

Palček se je naposled pomiril, saj ga je mladenič tako prijazno gledal in tolažil, da je najhujša bolečina kmalu popustila. Še nasmešnil se je.

Tedaj je Majnik zapazil, da možek nosi na rami čopič in ga vprašal:

„Kaj vendar počenjaš s tem čopičem, ki je pač prevelik za tebe, saj ga nosiš na rami kot kakšno težko sekuro.“

Pritlikavec se je kar razprsil, si pogladil svojo žolto bradico, ki mu je krepko poganjala in ga zavrnil:

„Veš, jaz sem slikar. Moj čopič je res velik, toda lahek je kakor slamnata bilka!“

Majnik se je zamislil, potem je pa dejal:

„Veš kaj, možiček! Poslikaj tiste moje uboge cvetke, ki počasi poganjajo in kukajo iz zemlje, skrite v senci drevja in grmičja, da sonce ne more do njih s svojimi bleščecimi žarki! Tudi te cvetke čakajo na mene, pa

jih osveži in pobarvaj, sonce bo pa storilo svoje,“ je Majnik odvrnil.

„Slušal te bom! Kar takoj bom začel!“ je dejal slikarček, vzdignil svoj čopič in ga pomočil v sijoče žarke, ki so od vseh strani silili vanj. In glejte! Slepčeva sončna pozlata se je čopiča takoj prijel in se kar cedila z njega.

„Ej! Ta nasvet je bil pa res dober!“ je kimal malček in hitel slikati. V svoje delo se je tako zamaknil, da niti opazil ni, kako so žarki vztrepotali in trenutno zginili.

Naenkrat je nad goro zagrmelo. Možek se je tako prestrašil, da mu je čopič kar padel iz rok.

Zapršel je lahen dež.

Žarki so pa palčku samo malo ponagajali, saj jim je bil mali slikarček kar všeč. Že so se mu spet nasmešili skozi dežne kapljice. Vzhičen je poskočil in nadaljeval svoje delo.

Pa je sonce zagorelo nad planinami in se jelo počasi pogrezati. Gore so zardele, ko so ga sprejele, žareči zublji so bruhnili iz njih na vse strani in potem zginili s soncem vred.

Pritlikavec je otožno povesil svojo glavo. Ozrl se je okoli sebe. Lepega mladeniča ni bilo nikjer. In tedaj se je naenkrat spomnil, da je sredi tuje poljane čisto sam. Da, kako čudno je bilo vse to! Popoldne je šel le nekaj korakov od svojega doma na zeleni tratini, pa je na travniku nekoliko zadremal s čopičem v roki. Ko se je pa predramil, se je znašel na tujem travniku, kjer ga je presenetil prihajajoči Majnik.

Pričel je premišljevat, kaj naj stori. Pa

se jezi nad teboj, da si ga užalil in osramotil, ko si ga naslikal. Upodobil si pač takega, kakršen je v resnici. Možiček je pa hudoben in hotel se je nad teboj maščevati, ker si naslikal njegov iznakaženi nagubani obraz in mu okrasil njegov debeli dolgi nosček z ogabno temnordečo bradavico, posejano s črnimi dlakami. Sliko je videla vsa vas in se smejala, kar ga je spravilo v besnost. Stari godrnjač krokar mi je povedal, da ga ima čarovnik popolnoma v oblasti in moral ga je slušati, ko mu je ukazal, naj te spečega prenese na to poljano, kjer še nisi bil nikoli. Upal je, da se boš izgubil in se ne boš nikdar več vrnil domov!“

„Joj! Joj! Ali je to mogoče,“ se je čudil palček. Majnik pa je nadaljeval:

„Kar tegale medvedka boš zajezdil, pa te ponese varno domov! Sirotek je. Zato naj ostane pri vas, dokler ne doraste! Igrajte in zabavajte se z njim. Ko pa doraste, bo že sam našel pot v goščo, kjer bo poslej njegov dom!“

Da pa ne zaideta, vaju bo spremljal moj prijatelj topli Jug. Pihljaj vama bo v hrbet in vama šepetal lepe pravljice, da vama bo krajši čas!“

Medvedek je prijazno zabrundal in pokimal.

Mladenč mu je palčka posadil na hrbet in že sta odhitela.

„Pozdravljen Majnik, pozdravljen, in hvala ti!“ je kriknil pritlikavec, preden sta izginila v gozdu.

V selu pritlikavcev je zavladalo veliko razburjenje. Ljudje so kmalu pogrešili svojega ljubljene slikačka. Vsi so bili zelo zaskrbljeni, samo čarovnik se je hudobno zasmil. Ker so vsi vedeli, da malčka ni maral, so ga takoj obdolžili, da ima on prste vmes, četudi mu niso mogli dokazati krivde.

Najbolj žalostni so bili pač na palčkovem domu. Mamica je ves čas hodila zaskrbljena na prag gledat, od kod se prikaže njen sinko.

Sosedje pa, ki so se razburili zaradi njegovega izginotja, so se napotili k čarovniku. Hoteli so ga prisiliti, da bi jim povedal, kje je ljubljene slikaček, sicer bi ga kar premikastili.

Pa se je naenkrat začel hrušč in trušč. Vsi so se ozrli proti gozdu in glasno zakričali, da sta malčkova očka in mamica takoj prihitela, radovedna, kaj se je zgodilo.

In zagledala sta že oddaleč svojega sinčka, ki je ponosno jezdil na kosmatem medvedku

s čopičem na rami. Medvedek je bil videti že utrjen, vendar je pogumno koracal dalje, kazal svoj rdeči jeziček in glasno sopihal.

Ze se je gnetla okoli njega množica pritlikavcev, ki so se radostno rokovali s svojim ljubim umetnikom.

Prihitela je mamica in ga prisrčno objela, očka ga je pa krepko potrepeljal po rami, se mu prijazno nasmešnil in mu možato stisnil roko.

Medvedek je ostal pri pritlikavcih. Igrali so se z njim in ga jezdili. Čarovnik je bil zdaj kaznovan. Za kazen je moral skrbeti za medvedkovo hrano, kar ni bilo prav lahko, saj je bil mladiček vedno lačen. Tudi drugi so mu dajali priboljške in ga kar razvajali, saj so ga vsi ljubili. Najraje ga je pač imel mali slikarček, ki ga je slikal v raznih držah in rad jezdil z njim na sprehod.

Medvedek pa ni ostal vedno mali Medo, saj je raste in kmalu je postal velik. Pričel je odhajati v gozd, od koder se je pa vedno vračal.

Njegovi majčkene prijatelji so pač vedeli, da bo enkrat odšel za daljši čas, ali pa za vedno, čeprav se je nerad ločil od njih. Zdaj se je ogromen in neroden ustavil med njimi kot velika rjava skala. Zaganjali so se vanj in plezali po njem, se oprijemali njegove dolge dlake in sedali nanj, ga vleкли za ušesa in se mu razposajeno smejali.

Medved pa je stal neobčutljiv in miren. Vedel je, da se ne sme premakniti, dokler skačejo okoli njega, saj bi lahko takoj koga zdrobil s svojimi močnimi šapami. Le njegove oči so jih prijazno gledale, jim mežikale in se vdano smejale.

Kadar so se svoje igre naveličali, so odhajali domov. On jim je pa v slovo resno pokimal, zadovoljno zagodel in odtical počasi v svoj gozdni dom.

UŠINSKI

JUTRANJI SONČNI ŽARKI

Pripeljalo se je na nebo mlado sončece in jelo sipati naokrog zlate žarke — da bi zdramilo zemljo.

Poletel je prvi žarek in pal na škranca. Zbudil se je škranec, prhnil iz gnezda, se pognal visoko, visoko in zapel svojo srebrno pesmico: Ah, kako je prijetno v čistem jutranjem zraku!

Drugi žarek je pal na zajčka. Pomigal je zajček z ušesi in veselo poskočil po rosnih trati, da si poišče sočne trave za zajtrk.

Tretji žarek je pal na kokošnjak. Petelin je zakrillil s perutmi in zapel: Ki-ki-ri-kil! Pute so sfrfotale z gred, zakokodakale in začele brskati po gnojšču za črviči.

Četrty žarek je pal na ulj. Prilezla je čebelica iz svoje voščene sobice, sedla na okence, razširila krila in zu-zum-zum! Odletela je nabirat med z dišečih cvetov.

Peti žarek je pal v otroško sobo na posteljo malega lenuščka: Naravnost v oči mu sveti, on pa se je samo obrnil in dremal dalje.

Prevedel Ivan Minatti

Kje ste, Lamutovi?

82 Anton Ingolič

Kar je šel John, je nisem poljubil. Čutil sem, da si tega ne želi, da je s svojimi mislimi in čustvi pri Johnu, od katerega je po osvoboditvi Francije vsak dan nestrpneje pričakovala pisma.

Ce se bomo vrnili vsi trije, Peter, John in jaz, bo šla z Johnom. Tega sem se zavedal tudi ob slovesu. Morda se vrnemo vsi trije, morda le dva, morda nobeden. Zadnje bilke terjajo navadno največ žrtv.

Ce se zgodi, da padem, ne bom vedel, ali je na tisti planini, ki je gotovo že pod snegom, še vedno tako samotno, kot je bilo, ali pa jo oživlja vrisk in smeh mojega otroka. Toda tudi če ostanem živ, ne bom prišel nikoli več tako blizu Pic de Nui. Po najbližji poti se bom pripeljal po Jurčka, mater in Mihca in se tudi po najbližji vrnil domov. Spodobi se, da se poslovim še od svojega najstarejšega sina ali hčerke, prav je tudi, da otrok vsaj vidi svojega očeta. In sploh se spodobi, da obiščem Louison, ko sem tako blizu. Je še vedno sama? Najbrž se je že poročila in ima kup otrok, kot

je navada v hribih. Morda tudi ne. Louison ni navadna ženska. Vesela bo, ko me bo zagledala. Si je ne želim videti tudi jaz?

Vendar sem se dva dni boril s seboj, preden sem sedel na vlak in se odpeljal v Grenoble, kjer sem po daljšem iskanju našel kamion, ki me je potegnil do Briancona, od koder sem jo mahnil v snegu pod Pic de Nui.

Popoldan. Na nebu ni bilo niti oblaka, vendar sonce ni imelo prave moči. Kolikor višje sem se dvignil, toliko huje je brilo, toda razgled je bil širši, lepši in čutil sem se lažjega.

Kaj bi dala mati za takšen pogled! Vsako zimo je tožila, ker ni bilo snega, in če je zapadel, je dejala, da tisto ni sneg. Zares ni bil. Tole je sneg, pravi sneg. Ob letu ga boste, mati, imeli dovolj. Še dolgočas vam bo po Merlewaldu in Mensu. Ne verjamete? Tu imate v kuhinji vodo, ni vam treba ločiti poledenele hoste, dim iz peči vam ne sili v oči, kar ste v Franciji, vas ni zeblo, doma smo včasih mi s hrbti gredli peč, namesto da bi peč gredla nas. In kdaj ste imeli na Strmcu skoraj vsak dan meso in po obedu kozarec vina? Še ob velikih praznikih ne. In... Kaj bi naštevati! Vem, kaj bi rekli: vse to dam, samo da se vrnemo. Ko boste nekaj časa na Strmcu, boste občutili, da tega in onega ni, vendar vam ne bo žal. Ali pa ne bo žal meni? Se bom jaz mogel privaditi? Na Strmcu ni elektrike, brati bom

moral ob petrolejki. Radijski aparat bo treba prodati in kupiti drugega na baterije. Dobro, da sem se spomnil. In kako bo v jami, v Podlogu? Koliko imam tam spodaj še znanecv? Z nikomer več si ne dopisujem. Koga bom še prepoznal od bivših sošolcev, ki so, kolikor se niso raztepli po svetu, mogoče vsi odšli v partizane? Koliko se jih bo vrnilo? Pravzaprav bom v domačem kraju tujec. Mati, prehitro sem vam dal besedo! Pusto bo na Strmcu, pusto v Podlogu. Kaj se pravzaprav lahko zgodi v naših revirjih? Kaj se lahko zgodi v Jugoslaviji? Pariziani so zares osvobodili velik del države in Nemce še vedno tepejo, toda po vojni bodo, kakor vedno doslej, o Jugoslaviji odločali drugi. Drugače je bilo in bo s Francijo. Zdaj res vlada nekakšno zatijše, toda to je le začasno. Po vojni bo odločalo delavstvo, tako pravijo vsi. Tudi ni mogoče drugače. Premislil si bom, premislil, preden se odločim za vrnitev.

Tudi na Marlo sem se spomnil, ko sem stopal po slabo izhojeni gazi proti Louisonini domačiji. Vse drugače bi bilo, ko bi še živela. Prekleti nacisti in njihovi podrepaniki! Peter ima prav. Vsega so krivi oni. „Deset Nemcev moram pobiti, ne samo enega!“ se je pridruževal na večer pred odhodom. „Tudi oni so za vsakega svojega človeka ustrelili deset Francozov.“ „Koga so ti ubili?“ je vprašal nekdo. „Koga? Meni!“ „Tebe?“ so se mu zasmjeli. „Živ si in piješ rdeče francosko vino! Ne vidiš?“ „Vi vsi skupaj ste

slepici, vi ne vidite, da sem mrtev. Ali ne, Marko?“ Kalne so bile njegove oči, v njih se je mešala sla po maščevanju z obupom.

Toda kako je z Louison? Pred enajstimi leti sem prvič lezel v tole reber, tedaj ni bilo snega, vendar ni bilo nič bolj zgodaj. Letos je sneg prej zapadel. Ali ni že pozabila na tistega fanta, ki ji je prinesel odrešujočo vest, da je zasulo njenega moža? Morda je medtem zasulo tudi njo. Utgal se je snežni plaz in odnesel hišo, hleve z Louison, otrokom in tisto staruho vred. Ali ne bi bilo bolje, da se vrnem?

Vendar se nisem ustavil. Motril sem stopinje pred seboj. Ali jih ni samo dvoje vrst? Velike in majhne. Torej sta šla o gazi samo Louison in moj otrok. Lafourni je že umrla ali pa končno le obmirovala.

Že sem zagledal streho, to se pravi debelo plast bleščече snega. Kdo se tamle ob hiši spravlja na sani? Obstal sem. Takole sem tudi jaz sedel na sani zgoraj pri hiši, se odbil z nogami in že je šlo navzdol. Kako se kadi sneg za sanmi! Deček je deček! Rdeč je v obraz, seveda, če drčiš po strmini, še bolj brije. Tudi roke ima premrzle, brez rokavic je, tudi jaz jih nisem imel. Samo kadar sem šel dol v Podlog k maši, mi jih je dala mati, a jih je takoj spet spravila v omaro, ko sem se vrnil. Torej so vse matere enake. Revček, kako ima rdeče roke. Ni revček, gotovo mrza niti ne čuti. Okroglast obraz ima. Nisem imel takšnega

Čebele naj pomagajo tudi živinorejcem

Da, čebele naj pomagajo živinorejcem pri veliki in težavni nalogi. Čebele naj pomagajo, da bo uspešno pridelovanje krm-skih rastlin — predvsem rdeče detelje in lucerne. Doslej je veljalo, da čebele ne morejo sodelovati pri opravljanju rdeče detelje in lucerne, češ da imajo prekratek rilček ali jeziček, ki z njim posegajo v cvetno čašo. Zato pri opravljanju teh rastlin sodelujejo odločilno le čmrlji. Toda čmrljev je premalo, zato tudi ne pridelujemo dovolj semena. Seme moramo uvažati, uvoženo seme pa ne ustreza našim razmeram. Če bi čebele lahko pomagale pridelovalcem krme pri tej nalogi, bi to bilo neprecenljivo pomena.

ČEBELE JE MOGOČE „DRESIRATI“

so ugotovili v novejši dobi v nekaterih deželah. Tako so v Sovjetski zvezi začeli usmerjati čebele tudi na opravljanje rdeče detelje in lucerne.

V Sovjetski zvezi pa je prof. A. F. Gubin s poskusi dokazal, da tudi naše srednjeevropske pasme čebel lahko opravljujejo rdečo deteljo. Ne gre za to, da bi čebele ne bile primerno telesno razvite za to nalogo, marveč je treba opravljalke navaditi na delo in jim omogočiti, da nimajo predaleč do „delovnega mesta“. Prof. Gubin je dognal, da je na deteljiščih tem manj čebel, čim bolj oddaljen je panj.

V AMERIKI POSOJAJO ČEBELE ZA OPRAŠEVANJE

rdeče detelje. Tudi tam nimajo kakšne posebne pasme čebel, ki bi bila sposobna

opravljati rdečo deteljo. Spoznali so, da je treba le priskrbeti dovolj čebel za opravljanje. Uvedli so izposojevanje čebel od čebelarjev. Povprečno znaša najemnina za panj čebel 2, dolarja in večjo ali manjšo količino pridelanega semena, glede na to, kakšen je pridelek na akter (nekaj manj kakor pol hektara). Pokazalo se je, da se je povprečni pridelek na akter zelo povečal, ko so dosegli sodelovanje med pridelovalci krme in čebelarji.

V Ameriki je v veljavi posebna odredba o posojanju čebel za opravljanje kmetijskih rastlin. Ponekod farmarji plačajo celo deset dolarjev za panj čebel.

Pokazalo pa se je, da je lucerna dobro oprasha le, če pride povprečno po osem močnih čebeljih družin na hektar lucerne.

V Kaliforniji je razširjeno dresiranje čebel za opravljanje lucerne. Panje dovažajo v neposredno bližino njiv. Zakaj poglavna zahteva je, da so čebele dovolj blizu in da jih je dovolj.

V Sovjetski zvezi so z obsežnimi poskusi na državnih posestvih dognali, da se

PRIDELEK DETELJINEGA SEMENA PODESETORI

če je dovolj čebel, to se pravi čebeljih panjev, v neposredni bližini deteljišč. Uvedli pa so tudi načine, kako je treba čebele usmerjati na določeni kraj in posevke. To je v resnici dresiranje, urjenje čebel za popolnoma določeno nalogo.

Čebele začenjajo po enem številnih načinov pripravljati, uriti, deset dni pred sploš-

Bliža se čas paše

Kdor bo gnal živino na pašo, naj se ravna po sledečih navodilih:

1. Zjutraj pred odgonom na pašo, dajmo vedno živini v jasli nekaj sena. V primeru, da na skednju ni več sena, dajmo ji vsaj nekoliko slame. Ta je lahko pšenična ali koruzna.

2. Trava je še mlada in mehka. Ne vsebuje še dovolj celuloze in drugih hranilnih snovi. Zato vsaj v začetku ne dopuščajmo, da bi se živina krmila izključno s pašo. Prehod na povsem zeleno krmiljenje naj bo postopen. Tako bomo preprečili razne nevarnosti, ki bi prišle do izraza zlasti pri kravah mlekaricah (zmanjšanje rdninskih snovi, maščob in beljakovin v mleku ter drisko).

3. Ko bo živina prišla domov, dajmo ji v jasli še nekaj suhe krme, da se nasiti. V začetku več, pozneje pa, ko se bo več časa pasla, manj. Kako in kaj bo pač uvidel sam živinorejec.

4. Na paši pazimo, da nam ne bi živina zašla na deteljišča. Tam bi se najedla

mlade detelje, kar bi povzročilo hitro tvorjenje plinov v vampu. Živina nam v takih primerih lahko tudi poči. Sicer se tudi z mlado travo živina kaj rada napne. To se pa ne bo zgodilo, če bomo vedno dali živini pred pašo nekaj suhe krme.

5. Imejmo doma vedno pri roki trokar, da ga uporabimo v primeru hudega napenjanja. Trokar zabodemo v vamp in tako ga izpraznimo plinov. Sicer je bolje, da to opravi živinozdravnik, kar je pa v sili večkrat nemogoče.

6. Ne uporabljajmo trokarja kar tjavendan, pač pa samo v nujnih primerih! Če je žival samo malo napeta, poskusimo jo nagnati v kakšen potok, da se po njem sprehodi. Dobro je tudi živino pognati v hrib. V takih primerih je tudi priporočljivo dati živini piti apeno vodo. Že po prvi ali drugi dozi bomo opazili, da je vamp splahnel. Nekateri ovlažijo krpo s petrolejem ter jo ovito potiskajo napeti živali v gobec. S tem povzročajo zrigavanje in izločanje plinov skozi gobec.

Dr. D. R.

Cene plemenskih svinj in prašičev padajo

Medtem, ko na Koroškem cene klavnih prašičev že več tednov sem ne zadovoljujejo, so v zadnjem času — koncem aprila in začetkom maja — tudi na Dunaju cene klavnih prašičev pričele padati. V St. Marxu so pri ponudbi 5.748 pitancev 20. aprila dosegli še 12.20 do 14 šil. za kg. Na tedenskem sejmu 3. majnika pa so bile dosežene le še naslednje cene: pitanci prve kakovosti 12.80 do 13.50, druge kakovosti 12.60 do 12.80, tretje kakovosti pa 11.50 do 12.60 šil. za kg.

Na Koroškem plačujejo pitance povprečno po 12 šil. za kg žive teže.

Cene pujskov so na Koroškem v zadnjem

času padle od 18 do 20 šil. na 17 do 19.50 šil. Povpraševanje za pujski je vendar še vedno živahno.

Zadnji plemenski sejem, ki ga je priredila Zveza koroških prašičerejcev v Št. Vidu ob Glini, je bil v znamenju popuščajočega povpraševanja in padajočih cen. Povprečna cena za merjasce nemške plemenite pasme je znašala 2.583 šil., za plemenske svinje iste pasme pa 2.674 šil. Pri podeželjski pasmi so merjasce povprečno plačevali po 2.547 šil., svinje pa po 3.000 šil. Nasproti zadnjemu sejmu so cene padle za okroglo 500 šil.

Naslednji plemenski sejem bo 3. junija t. l.

nim cvetenjem posevka. V ta namen panje prenesajo na drug, precej oddaljen kraj. Na starem kraju pa postavijo nove panje enake barve. V prazne panje dajo največ po dva okvira z leglom različne starosti in nekaj praznih satnic. Stare čebele, ki so bile izven prestavljenega panja med prestavljanjem, se vrnejo na star kraj, toda v novi panj. Tako dobijo nove mlade čebelje družine. Družina dobi tudi oprasheno matično (v kletki) ali zrel matičnjak. Naslednji dan panje prepeljejo k posevkom. Brž ko začno izletati mlade čebele, jih dresirajo. Vodi, ki jo pijejo čebele, dodajo polovico sladkorja (na en del vode dajo enak del sladkorja). V raztopljeni sirup potopijo na kg sladkorja okrog 250 cvetov ali za četrtino posode cvetja, posodo pa dobro zapro. Preden začno čebele izletavati iz panja, nekaj ur poprej, jim dajo v posebnih pitalnikih nad okviri po 100 do 150 gramov tistega sirupa. Pitajo jih s sirupom ves čas med cvetenjem detelje ali lucerne. Po tej „dresuri“ čebele obiskujejo po petkrat bolj lucerno kakor poprej. To velja tudi za pašo na rdeči detelji.

Izvoz in uvoz kmetijskih pridelkov skoraj enaka

V letu 1959 je avstrijsko kmetijstvo izvozilo blaga v vrednosti 4,63 milijard šilingov, medtem ko je uvozilo kmetijskih pridelkov v vrednosti 4,9 milijard šilingov.

Po vrednosti pri izvoženem blagu zavzema prvo mesto les; izvoženega ga je bilo za 3,4 milijarde šilingov. Na drugem mestu v avstrijskem agrarnem izvozu stoji živina, katere je bilo izvoženo za 571 milijonov šilingov, na tretjem pa mlečni izdelki z vrednostjo 367 milijonov šilingov. Skupna vrednost izvoženega blaga iz živalske proizvodnje je lani znašala ca 1,02 milijardi šilingov.

Pri uvoženih kmetijskih pridelkih stojijo na prvem mestu žito in mlevski produkti. Le teh je bilo lani uvoženih za 1,6 milijardo šilingov. Na drugem mestu so maščobe z vrednostjo 572 milijonov šilingov. Klavne živine in mesa je bilo lani uvoženega za 632 milijonov šilingov. Primerjava tega zneska z vrednostjo izvožene klavne in plemenske živine in mesa (648 milijonov šilingov) kaže, da je proizvodnja mesa v naši državi večja od potrošnje.

Vrednost agrarnega izvoza naše države je lani znašala 18,5 % od skupnega izvoza in je bila večja od vrednosti izvoza industrije železa in jekla.

Plemenski sejem za simodolce v Leobenu

Živinorejska zveza simodolskega goveda za Koroško in Štajersko priredi v četrtek, dne 19. maja ob 10. uri v Leobenu na Štajerskem svoj tretji letošnji plemenski sejem. Poleg 20 bikov bo na sejmu ponujenih okoli 100 visokobrežnih krav in telic iz hlevov brez banga in tbc.

Omilimo škodo vsled vigredne pozebe in slane

Deževje in mraz zadnjih 3 tednov ni le napravil veliko škodo pri ozimnah in jarninah ter na vrtu in v sadovnjaku, temveč je povzročil, da so občutno pozebla tudi lucernišča, deteljišča in umetni travniki. Povzročena škoda je velika in bo predvsem pri ozimni pšenici in visokih travah na travnikih imela dalekosežne posledice. Marsikje sta mraz in slana rastline in posevke tako ožgala, da je obrast takorekoč izključena. V takih primerih ne kaže drugega, kakor njivo preorati in na novo zasejati.

Na travnikih in pri žitu, ki ni tako hudo ožgano, bomo nastalo škodo omilili, če bomo brž gnojili z nitratomcalom. Z obrokom 75 do 100 kg po hektarju bomo omogočili, da se bo posevek hitreje obrasel in da nas bo pridelek pozneje vsaj kolikor toliko že zadovoljil.

tudi jaz, ko sem bil njegovih let? Hej, pogumen je, s kako naglico drči in prav nič ne zadržuje sanil! Tudi jaz nisem zaustavljal, šlo je do Podmenikovih gozdov. Ali ne bo freščil spodaj v drevo? Ne, lepo je zavozil v celec. Oddahniti si mora, zajeti zraka in se zmagovalno ogledati na vse strani. Zdaj se bo dvignil. Velik je, zelo velik. Ni dvoma: moj sin. Počakal ga bom, videti ga hočem od blizu, pogovoriti se z njim. Vendar ga nisem počakal. Naglo sem se obrnil in nadaljeval pot do hiše.

Zmeden sem stopil v mračno vežo in krenil na desno. Še potrkal nisem. Vstopil sem, kot da sem doma.

Louison se je pri mizi sklanjala nad živinje. Ni me slišala, ko sem vstopil.

„Bonjour,“ sem pozdravil zategnjeno, počaje, kot govore tu zgoraj.

Sunkovito je dvignila glavo.

Nekaj trenutkov me je gledala nepremično, kot da ne more verjeti, kot da ne ve, ali je le privid ali resnica.

Ni se spremenila, komaj za spoznanje postarala. Še vedno je imela tako svojski obraz, na videz miren, skorajda hladen, toda kaj vse se je skrivalo za njim!

Končno se je le dvignila. Niti opazila ni, da ji je živinje zdrknilo iz rok; bila je platenena deška srajca.

Pristopil sem, se sklonil in jo pobral.

„Umazala se bo,“ sem rekel in jo položil na mizo.

„Marko?!“

Moje ime, ki ga je zaklicala po naše, po slovensko, mi je povedalo vse: sama živi na svoji planini, sama s tistimle dečkom, ki je moj sin. To me je še bolj zmedlo, čeprav sem pričakoval, da bo tako.

„Da, Marko,“ sem rekel in ji segel v desnico.

„Vojne je torej konec?“ je zaklicala pričakujoče.

„Tu pod Pic de Nuit ni več vojne, drugod se bije zadnji, odločilni boj.“ In da si ne bi delala utvar, sem takoj povedal. „Odhajam.“

„V vojsko?“

„Da.“

„Zdaj ob koncu?“

„Bolje zdaj kot nikoli.“

Izpustila je mojo roko.

„Si prišel po slovo?“

„Morda tudi po slovo.“

Ozrla se je skozi okno; sledil sem njene-mu pogledu. Deček je sedel na sani. Počakala sva, da se je odbil in se zapražil po rebri navzgor.

„Si govoril z Marcom?“

„Je najin?“

„Si govoril z njim?“ je vztrajala.

„Nisem.“

„Sedi! Takoj ti postrežem.“ Ko je bila na vratih, je dejala zamolklo in trdo, kot je znala govoriti samo ona. „Če pride Marc, govori z njim, kot da mu nisi oče.“

Nič, prav nič se ni spremenilo. Ne zunaj hiše ne v hiši sami. Tam na oni strani veže gotovo še vedno čaka postelja z mehkiimi blazinami. Tule na tej postelji sva se ljubila. Kako čudna ljubezen je bila to!

Louison je prinesla sira in kruha, potem je odšla še po mleka.

„Jej in pij!“

Najprej sem pil. Takega mleka nisem pil, kar sem zapustil planino. Potem sem si urezal kruha in sira. Jedel sem, kot da sem zares lačen, čeprav nisem bil. Toda laže je bilo jesti, kot najti primerno besedo. Ne bi bil smel priti. Zaradi nje in tudi ne zaradi dečka, zaradi Marca. Torej mu je dala moje ime.

„Si sama?“ sem le vprašal v rdečkasti soj zahajajočega sonca, ki je obarvalo stene in meni tako dobro znano sobno opremo.

„Ne vidiš?“

„Ves čas?“

„Zakaj vprašuješ, ko veš?“ In čez čas. „Si li sam?“

„Žena mi je umrla, januarja bo dve leti, imam pa sinčka.“

„Torej vdovec?“

Namesto da bi pritrdil, sem vprašal: „Kako pa Marc?“

Oči so se ji nasmejale.

„Vidiš, kakšen je! Krepek in dober fant. Ne ve, da Christophe ni njegov oče. Tudi spodaj v vasi ne vedo. Samo župnik ve. Napisal je, da smo ga h krstu prinesli tri mesece starega, čeprav jih je imel šele nekaj dni. Lafourmi je umrla lansko leto, da zadnjega je delala kot mravlja. Tebe ni pozabila. Pa kaj ti pripovedujem!“

„Pripoveduj, Louison!“

„Marc ima rad planino in svojo mater. Podoben ti je. Si opazil?“

„Sem.“

Toplina ji je legala v pogled in v besede; čutil sem, kako me vabi.

„Ali res greš na vojsko?“

„Grem.“

„Ne bi ostal tu?“

Zakaj ne bi ostal? Vsaj nocoj! Kako dolgo že spim sam! Veronika me je samo dražila. Nocoj ostanem, kmalu se bo znočilo, še zaidem. Jutri zjutraj se poslovim.

Toda če ostanem nocoj, ali bom jutri res odšel?

„Bi šla z menoj? Ne mislim dol v dolino, k nam domov, tudi jaz sem doma v hribih, pripovedoval sem ti, niso tako visoki, vendar je lepo pri nas.“

(Nadaljevanje sledi)

LILI NOVY:

MAJSKA PESEM

Zdaj se vsaka veja v maj budi,
vsaka majhna voda se leskeče!
Tudi mi, tudi mi
čutilimo, da smo sosedje sreče!
Kar nas je tlačilo k tlom,
to je šlo v poraz, v polom.
Tudi nas, tudi nas
kliče živi, novi čas.

Bratje, ki ste dali svojo kri,
ki v trpljenju dali ste življenje!
Tudi vi, tudi vi
dvignite se z nami v to vstajenje!
Nosil bo za rodod rod
vaš spomin na svojo pot.
Saj iz vas, prav iz vas,
se rodil je novi čas.

V sivi davnnini se je odtrgal od južnega konca Prednje Indije košček zemlje in je splaval 100 km proti vzhodu. To je otok Ceylon, ki je danes navezan na celino z verigo otočkov, takozvanim Adamovim mostom, o katerem pravi izročilo, da so ga zgradile opice.

Ceylon imenujejo domačini Lanka. To je sanskrska beseda, ki so jo Singalci, prvi osvajači pred 2500 leti v svojih pesnitvah prinesli z severne Indije na otok. Ceylon pa je evropska spakedranka, nastala iz Singa-

la Dvipa in pomeni Levji otok. Stari Grki so ta biser poznali pod imenom Taprobane.

Otok Ceylon je dolg okrog 460 km, povprečno širok 200 km; po površini meri okrog 66.000 kvadratnih kilometrov in je torej skoro enako velik kot Irska. Zdaj šteje 9,5 milijona prebivalcev, ki pa se izredno hitro množe, saj prekaša po rodovitnosti vse azijske in evropske države.

Podnebje je zaradi bližine ekvatorja seveda precej vroče, toda bolj zdravo kot v sosednji Indiji in toliko znosnejše, čim bolj se oddaljujemo od obale. V noiranosti dežele se dvigajo porasli vrhovi do 2500 metrov. Glede živalstva ni razlike s sosednjo Indijo. Marko Polo, ki se je pred 700 leti mimogrede mudil na Ceylonu, pravi, da ta otok v vsakem oziru nadkriljuje druge dežele na zemlji.

Na Ceylonu živi nad 60 različnih plemen, ki so krvno med seboj zelo pomešana. Naj navedemo samo nekatera: nenadomestljivi v zasebnem in javnem življenju so Afgani, ki imajo nekaj monopol v denarništvu. Mavri, potomci arabskih trgovcev, so si pridobili predpravo v dobičkonosni trgovini z dragotinami. Kuravari-cigani opravljajo posle kot krolilci (ali rotilci) kač. V pragozdu se je ohranilo še nekaj stotin praprebi-valstva plemena Veda, ki zaradi preprostosti življenja sodijo med najprimitivnejša bitja na svetu.

Glavna in najvažnejša rodova pa sta tamilski in singalski. TAMILOV, ki govorijo svoj dravilski jezik, je do 2 milijona in so skoraj vsi hindubramanci; priselili so se iz Južne Indije v 5. stoletju našega štetja, naselili so se pa v severnem delu otoka. SINGALEZOV je 5 milijonov in se vsi priznavajo k budizmu. Od TAMILOV se ne razlikujejo samo po jeziku, ampak tudi v drugih ozirih. Zgodovinsko je dognano, da so to potomci severnih Indijcev, ki so leta 543 pred našim štetjem vdrli na otok in ga zasedli. Danes imajo v nesporni oblasti ves južni del otoka. Beseda Singalozi pomeni „levje ljudstvo“; zato imajo v ceylonski zastavi mogočnega leva kot simbol neustrašnosti.

Singalezi so bili od pamtiveka zelo upoštevani gradbeniki in še danes vidimo čudovite razvaline velikih mest in jezov, ki pričajo o izredni gradbeni umetnosti. Sedanji povprečni Singalez je sicer prijazen, ljubezni, prebrisan, vendar pogosto zelo len. To čisto tudi sami s smehljajočim obrazom

ga hranijo v svetišču „Budhovega zoba“. Zato prirejajo vsako leto v Kandyju Budhi na čast najsijajnejšo ljudsko veselico, kar jo zmore Ceylon z vsem svojim orientalskim razkošjem.

Neoporečne priče stare singalske kulture so razvaline dveh mest. Prvo, Anuradhapura, 200 km severno od Colomba, je bilo ustanovljeno sredi petega stoletja pred našim štetjem, torej v istem času, ko so v Atenah zgradili veličastno svetišče Partenon. Mesto je kmalu imelo 3 milijone prebivalcev in je glede pomembnosti tekmovalo z Babilonom; hkrati pa se je tu osredotočilo skoro vse budistično življenje in čaščenje. Drugo mesto, Polonnaruva, 100 km južno-vzhodno od prvega, je za tisoč let mlajše. Obe mesti sta propadli ob zlomu vladarske moči ceylonskih kraljev in sta bili stoletja pokopani pod ruševinami in prerasti z džunglo. Šele pred 50 leti so začeli angleški arheologi z izkopavanji.

Nazvažnejši zaklad Ceylona je vsekakor čaj. Izvažajo letno do 160.000 ton, t. j. več kot tretjino vsega čaja, ki prihaja na svetovna tržišča; edino Indija ga izvažja še več. Ceylonski čaj je črn in uspeva najbolj v nadmorski višini 1200—1800 m, pridelujejo oziroma obdelujejo pa ga Tamili na ogromnih plantažah, kjer so kolonisti nasadili celo po več milijonov čajnih grmov. Seveda je treba vsakemu grmu posvetiti ustrezno skrb! Ceylonski čajevac je sličen kameliji in ostane do 1 m visok košat grm, ker ga zaradi lažjega obiranja listov prirazujejo. Čaj je namreč na različne načine skvašeno listje, ki ga posvaljkajo in posuše. Ves postopek od obranih listov pa do gotovega čaja traja 48 ur.

Ceylonski cimet, znan že pred našo ero in baje še danes najboljši na svetu, je usodno za prebivalce Ceylona privabil evropske avanturiste in osvajačce. Najprej so se pojavili Portugalci, ki so izžemali Ceylonce 150 let. Portugalce so pregnali Nizozemci, ki so zopet 150 let t. j. do konca 18. stoletja tu po srednjeveško gospodarili. Nizozemci so izpodrinili Angleži, ki so prinesli čaj in kavčuk, gradili ceste, železnice itd.

Kljub ugodnemu gospodarskemu položaju ni v deželi pravega miru. To neprijetno stanje povzročajo verska in plemenska nasprotja med budističnimi Singalezi in bramanskimi Tamili, ki so se stopnjevala do volitev leta 1956; ko pa je nova vlada uzakonila singaleščino kot prvi uradni jezik (pred angleščino in tamilščino), je prišlo do krvavih izgrediv.

D.O.M.I.S.L.I.C.E

Če se kdo zbode z gramofonsko iglo, mu zato še ni treba peti.

Vsako slabo gledališko delo ne more biti izžvižgano, kajti — ali morete žvižgati, kadar zehate?

Naivnež vse verjame, modrec o vsem razmišlja, bedak vse zanika.

Kadar izročite pismo možu, naj ga vrže v nabiralnik, napišite vanj za kak teden dni poznejši datum.

Prvemu moškemu je bilo ime Adam, prvi ženski pa Madam.

Nič hudega ni, četudi celo noč ležiš na mrtvi stenici. Hudo je šele, če jih več tisoč pride na njen pogreb.

V ljubezni je bolje dobiti en poljub več in deset pisem manj.

Sol je najboljše konzervirajoče sredstvo za hrano in ljubezen. Mnogim, ki so zapravili ljubezen, pravim: „Malo več soli!“

Dvajsetletni zaljubljenec bo prehodil eno miljo v sto dneh, štiridesetletni pa bo prehodil sto milj v enem dnevu.

Če postavimo pred osla čeber z vodo in čeber z vinom, izpije vodo. Seveda, ker je osel!

Ti edina ne

Ti edina nisi čula mojih spevov,
ko jih duša neobgljena je golčala;
ti edina, ki so zate bili peti,
ti, ki si na sončnem jugu zaostala,
ki si obmolčala,
kakor da bi v grobu spala!

Kaj, če zdaj opevam lepote,
ki so tuje meni kot je molke Sahare?
Ni je in ne bo device,
mehkotople krasotice,
ki imela bi te čare.

Ti edina nisi čula,
koliko srca strun je zate pelo!
Ko grmeče me bo grobna prst zasuila,
morda ti bo v srcu zadonelo
in potlej za vedno onemelo,
kar je zate pelo...

Valentin Polanšek

„Malo ognja, prosim!“

Mrs. Windhope je vedno prosila svojega moža, naj nikar ne hodi domov po zapuščeni poti ob Temzi, kadar se pozno zvečer vrača iz pisarne. Dobesedno je vedno dejala: „Henry, izogibaj se tistega predela, kjer hudič vošči lahko noč. Tam se klati toliko dvomljivih tipov. Raje se potruji in idi nekaj korakov dalje skozi Baker-Street.“

Največkrat je mr. Windhope res ubogal svojo ženo. Potem pa so mu postale tiste minute daljše poti odveč — in je šel zopet po bližnji poti ob Temzini obali.

Kljub temu je bil mr. Windhope previden možak! S seboj je imel revolver — razen tega, si je dejal mr. Windhope sam, nisem resnično tak bojazljivec!

Med takšnimi mislimi je hitel mr. Windhope tudi tokrat proti domu. Danes je čas v pisarni posebno naglo minil in zdaj je bilo že zelo pozno. Razen tega je bila nocoj zopet ena tistih grdih, dušljivih, meglenih london-skih noči. V takšnih nočeh je vse grdo še grše, vse nejasno še bolj grozljivo... Toda končno — te poti ni bilo več kot za nekaj minut in tudi ta neprijetnost bo mimo...

Tedaj je nenadoma, kot bi zrasel iz tal, stal pred njim neki možak in mu zaprl pot. Mr. Windhope je naglo pogledal moža — toda nočni sprehajalec niti ni bil posebno slabo oblečen in se je prav prijazno režal.

Potem je možak tudi spregovoril — zelo vljudno: „Ali bi mi lahko dali malo ognja za cigareto, prosim?“

Windhope je za trenutek okleval in ni odgovoril. Vsekakor moža ni spustil iz oči, kajti že prihodnja kretanja bi lahko pomenila napad.

Toda možak sploh ni delal nobenih kretanj. Mirno je stal, se smehljaj kot angelček in zopet vprašal: „Ali se me bojite?“

Tedaj šele je spregovoril Windhope prvo besedo, kateri pa je moral dati mukoma najprej malo trdnosti: „Pustite me mimo!“

Toda mož je vztrajal — čeprav je še vedno bolj prosil kot zahteval: „Prosim vas, samo malo ognja.“

Windhope je bliskovito premislil, s tisto naglico, kot se odločujemo, kadar smo v nevarnosti: pametneje je, je pomislil, da mu dam ogenj, kot pa da grem dalje in mu pokazem hrbet!

Mr. Windhope je torej z igrano mirnostjo odpel plašč, vzal iz žepa vžigalnik in prižgal tujcu cigareto.

Toda trajalo je zelo dolgo, preden se je tujec res zadovoljil z ognjem. Vlekel je in vlekel, toda cigareta — kor bi ne hotela prav goreti. Pri tem je nekaj godrnjal, kar bi naj pomenilo: „Še ni dobro!... Je že bolje, že bolje...“ Potem pa je zamrmral bolj glasno, s porogljivim pogledom na Windhopea: „Zakaj vam tako trepeti roka? Saj sem vam vendar že rekel, da človek ne sme pokazati nobenega strahu!“

Potem je končno bilo te okrutne igre konec. Možakar se je z malce nesramnim nasmehom zahvalil in odšel.

Henry Windhope je globoko vzdihnil. Človeku ni potrebno, da bi bil bojazljivec, pa da v takšnem primeru olajšano vzdihne. Kljub temu je mr. Windhope po stari navadi naglo pretipal svoje žepce, ali mu nič ne manjka.

Preklete! Seveda manjka! Denarnica!

Toda mr. Windhope bi ne bil korenjak, kot je, če bi v tem trenutku ne znal uporabiti svojega revolverja. Potegnil ga je iz žepa in stekel za tujcem.

Kmalu ga je dohitel, ga prijel za ovrtnik in ga hipoma obrnil k sebi. Nastavil mu je revolver na prsi in enostavno dejal: „Denarnico!“

Žepar je napravil resnično prestrašen obraz. „Kaj hočete od mene?“

„Denarnico sem! Takoj!“ je ukazal Windhope z vso gotovostjo, ki mu jo je dajal revolver na tujčevih prsih.

„Kakšno denarnico?“ je zastokal tat s prav žalostnim glasom.

„Brez izgovorov! Denarnico sem — ali...“ Mr. Windhope je grozeče pomigal z revolverjem.

Tedaj je žepar vdano zmignil z rameni in dejal: „Sem imel pač smolo!“ in segel v žep ter izročil denarnico. Potem je še poslednjič s strahom pogledal Windhopeov revolver, ki je še vedno nevarno plesal pred njegovim obrazom, in stekel, kar so ga noge nesle, v temo.

Okopan v znoju je nadaljeval tudi mr. Windhope svojo pot. Zdaj se je zaobljubil, da bo v prihodnje vedno ubogal nasvete svoje Daisy. Ta pot ob Temzini obali je bila resnično prevelika izkušnja za razne temne tipe in prevelika nevarnost za pošteniaka, čeprav je tako pogumen in iznajdljiv, kot je to mr. Windhope!

Ko je prišel domov, ga je Daisy sprejela prav zaskrbljeno: „Da si le tu!“ je dejala in ga od srca poljubila. On pa je trenutek razmišljal, ali ji naj pove o svoji nočni dogodivščini in jo še bolj prestraši za v bodoče, obenem pa ji da priložnost za dolgo pridigo — ter se je končno odločil, o vsej zadevi molčati.

Sedela sta že pri večerji, ko ga je Daisy nenadoma vprašala: „Ali nisi nečesa ves dan opazil?“ Ko je odkimal, je nadaljevala: „Kakšni ste možki! Zjutraj si pozabil denarnico doma in tega niti opazil nisi!“ In je položila predenj denarnico.

Mr. Windhope je segel po oni drugi denarnici, ki jo je ugrabil možu tam na Temzini obali. Gotovo je naredil zelo neumen obraz, in ko ga je Daisy vprašala: „Kaj ti je?“ je zelo malodušno odgovoril: „Ah, nič, bo že še vse v redu...“

priznavajo. Saj mu takorekoč zadostujejo za življenje kokosovi orehi, ki mu kar sami padajo v naročje.

Toda čajevac, ki so ga pripeljali pred 100 leti na otok Angleži, zahteva vse leto posebno skrbno delo od vsakogar, ki ga hoče dobičkanosno izrabiti. Zato so Angleži poklicali na pomoč delavne in zanesljive Tamile.

Tamili in Singalezi so si složni pravzaprav le glede odnosa do vedeževalcev. Niti Tamili niti Singalezi se ne bo potegovali za službo, tudi se ne bo odločil za potovanje, ali ne bo dal podpisa, ne da bi prej vprašal za nasvet vedeževalca. Poznavalci otoka trdijo, da bi bila lahko riževa žetev dvakrat bogatejša, ko bi se kmetje brigali za sodobno obdelovanje toliko, kakor se zanimajo za tajnosti astrologije oziroma vedeževalstva.

Potnik, ki se izkrca v Colombu, glavnem mestu Ceylona z nad 400.000 prebivalci, se bo marsičemu čudil. Kraj širokih ulic so nasadili svojevrstna „deževna“ drevesa; njihovi listi se ponoči zvijejo, ob zori pa se naglo razvijejo in orosijo mimoidoče z drobnimi kapljicami. To je dobrodošla osvežitev pri povprečni letni temperaturi 28 stopinj Celzija. Center Colomba — ki je tipično angleško kolonialno mesto — krasijo velike trgovine, okoli katerih se vrstijo neštete prodajalnice, dobro založene z raznim okrasnim blagom, predvsem z rubini in safiri. Te dragulje kopljejo v južni pokrajini blizu Ratnapura, t. j. mesta žlahtnih kamnov. Delavci v teh „rudnikih“, navadno domačini, stoje do kolen v vodi in mečejo izkopani gramoz v ploščato košaro, spleteno iz vrbovja; potem stresejo blato in pesek ter ga izplaknejo. Dragulji, ki so težji kot kamenje, se pogreznejo na dno.

Svojevrsen sloves uživa mesto Kandy, ki leži vzhodno od Colomba v čudovitem gorskem svetu in je bilo nekoč prestolnica ceylonskih neodvisnih vladarjev. Danes je Kandy sveto budistično mesto, ker je baje v tem kraju Budha zgubil velik zob — kotnik, ki

Die Wahrheit über die Frage der Kulturautonomie

(Fortsetzung aus der letzten Nummer)

Was geschah aber in Wirklichkeit? Die regierende Partei in Kärnten, der Landbund, dessen Vertreter im Landtag am 14. Juli 1927 den Gesetzentwurf unterzeichnet hatten, organisierte schon anfangs Oktober desselben Jahres in Südkärnten, also auf slowenischen Sprachgebieten, grosse Protestversammlungen, auf welchen sich die Anwesenden „mit Erbitterung gegen das Autonomiegesetz und seine Schöpfer“ wendeten. (Siehe das Organ des Landbundes, „Allgemeine Bauernzeitung“ in Klagenfurt

vom 4. Oktober 1927.) Doch der Landbund ging noch weiter: am 20. Oktober 1927 beschloss die Parteileitung mit allen gegen eine Stimme, den von ihren Abgeordneten unterzeichneten Gesetzentwurf abzulehnen.

Da die grösste bürgerliche Partei in Kärnten, aus deren Reihen auch der Chef der Landesregierung genommen war, ihre Vertreter im Landtage öffentlich desavouiert hatte, erschienen die Aussichten auf eine günstige Lösung der Autonomiefrage schon gleich anfangs zweifelhaft.

Gang und Abbruch der Verhandlungen

Dass sich die Vertreter der slowenischen Minderheit unter solchen Bedingungen in Verhandlungen einliessen, bedeutete einen Beweis ihres guten Willens. Die deutschen Mehrheitsparteien konnten den von ihnen selbst kaum vor drei Monaten eingebrachten Entwurf nicht einfach zurückziehen, da sich die Presse ganz Mitteleuropas inzwischen ausführlich mit der Frage beschäftigt hatte und mit Aufmerksamkeit den weiteren Gang der Dinge verfolgte. Es bestand für die Deutschen Kärntens die politische Notwendigkeit, mit der Minderheit zu verhandeln. Die Slowenen wussten aber, dass man ihnen bei den Verhandlungen schwere, kaum annehmbare Bedingungen stellen würde.

Die Zeitungen des Mehrheitsvolkes begannen zu schreiben, dass die Kulturautonomie den Zweck verfolge, die „heimat-treue“ slowenische Bevölkerung von den übrigen Slowenen zu scheiden, weswegen die grossdeutsche Partei in ihrem Organ „Freie Stimmen“ (18. November 1927) die Forderung aufstellte, dass die Eintragung in den Nationalkataster öffentlich erfolgen müsse. Während der Verhandlungen wurde dieses Verlangen zurückgezogen und dem künftigen slowenischen Volksrat überlassen, die Eintragungen in den Nationalkataster durch seine Organe auf die ihm geeignet erscheinende Art vornehmen zu lassen.

Die Gegensätze zwischen den Auffassungen der Mehrheit und Minderheit zeigten sich aber in ihrer ganzen grundsätzlichen Schärfe bei der Behandlung der Frage, welche im Lande bestehenden Schulen in die autonome Schulverwaltung übergeführt werden sollten. Die Deutschen machten den Vorschlag, in das Autonomiegesetz folgenden Artikel aufzunehmen: „Der Bestand der öffentlichen Volksschulen in Kärnten wird durch die Einführung der Selbstverwaltung für das slowenische Volksschulwesen nicht berührt.“

Das bedeutete, dass alle slowenisch-deutschen Schulen im Lande trotz Einführung der Autonomie als öffentliche Schulen unverändert, das heisst mit ihren Entnationalisierungstendenzen, fortbestehen sollten. Die so gedachte Autonomie hätte den Slowenen nur das Recht eingeräumt, sich in einen Konkurrenzkampf gegen das vom Mehrheitsvolk unterstützte utraquistische Schulwesen einzulassen, der — wie überall — auch in Kärnten für den Schwächeren nicht erfolgreich geendet hätte.

Statt nationalen Ausgleich hätte eine derartige Selbstverwaltung nichts als Fortsetzung des nationalen Kampfes in Kärnten bedeutet. Wenn es den Slowenen auch geglückt wäre, in einzelnen Dörfern neben den bestehenden utraquistischen Schulen auf eigene Kosten neue Schulen zu errichten, so hätte dies doch eine Spaltung in dem bis jetzt gemeinsamen Schulwesen der slowenisch sprechenden Bevölkerung Kärntens gebracht; der politischen hätte sich also noch eine kulturelle Spaltung der Minderheit zugesellt.

Die Vertreter der Kärntner Slowenen konnten unmöglich auf diesen Vorschlag eingehen, da es ja der Idee und dem Wesen der Kulturautonomie widersprach, dass sich der Staat auch nach der Errichtung der Selbstverwaltung mit der Pflege der slowenischen Sprache und Kultur befassen sollte.

Auch der Kompromissvorschlag, wonach jene Schulen, wo sich mindestens 75 % der Eltern im Nationalregister eintragen liessen, in die Selbstverwaltung übergeführt werden sollten, war für die Minderheit aus prinzipiellen Gründen unannehmbar. Dies umso weniger, als sich ja die deutschen Parteien das Recht vorbehalten hatten, mit ihnen zur Verfügung stehenden politischen und wirtschaftlichen Machtmitteln unter der Bevölkerung gegen die Eintragung in das slowenische Volksbuch und gegen den Besuch der autonomen Schulen zu agitieren.

Welche Erziehung in nationaler Beziehung den ausserhalb der autonomen Schulen verbleibenden slowenischen Kindern zugesagt war, erkannte der Vertreter der Minderheit gelegentlich einer Diskussion im Schulausschuss des Landtages. Als er an den Obmann der deutschen Christlich-sozialen Partei die Frage richtete, was mit den Kindern jener Slowenen geschehen sollte, die sich nicht in das Nationalregister eintragen liessen, erhielt er die Antwort, dass es nicht Sache der nationalen Slowenen sei, was die Deutschen mit diesen Kindern machen würden.

Alle diese Erfahrungen überzeugten die politische Führung der Minderheit, dass die Kulturautonomie, wie sie die Mehrheit vorschlug, eine beschleunigte Entnationalisierung der nicht erfassten Kinder herbeigeführt hätte, wofür die Vertreter der Kärntner Slowenen natürlich in keinem Falle stimmen konnten.

Sie machten einen Gegenvorschlag, der in folgender Fassung in das Autonomiegesetz einbezogen werden sollte:

● 1. Die nach allgemeinen gesetzlichen Bestimmungen errichteten Volksschulen sind als öffentliche Anstalten der Jugend ohne Unterschied des Glaubens und der Volkszugehörigkeit gleich zugänglich, vorausgesetzt, dass die Kinder der deutschen Sprache mächtig sind.

● 2. Die zur Zeit bestehenden utraquistischen öffentlichen Volksschulen werden der slowenischen Selbstverwaltung übergeben.

● 3. Wenn sich die Notwendigkeit ergibt, über die Unterrichtssprache eine Entscheidung zu fällen, so entscheidet eine paritätische Kommission, die die sprachliche Eignung der Kinder feststellt. Nach dem Ergebnis weist die paritätische Kommission die Schulkinder nach ihrer sprachlichen Eignung den entsprechenden deutschen oder slowenischen Schulen zu.

Dieser Vorschlag entsprach durchaus der Idee der Kulturautonomie, da er für das Land Kärnten nur zwei Arten von Volksschulen vorsah: die deutschen öffentlichen Schulen und die der Kompetenz des Staates entzogenen autonomen slowenischen Schulen. Dem freien Willen der slowenischen Eltern, ihre Kinder gegebenenfalls nicht in die autonome slowenische, sondern in die deutsche öffentliche Schule zu schicken, wurde volle Rechnung getragen, da die deutschen Schulen für alle Kinder ohne Unterschied der Volkszugehörigkeit unter der selbstverständlichen Voraussetzung, dass die Kinder der deutschen Sprache mächtig sind, zugänglich erklärt wurden.

(Fortsetzung folgt)

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: — 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Gospodarska poročila in delovni trg — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Nedelja, 15. 5.: 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 16. 5.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporreda. — Zbrane popevke. — Narodno-gospodarski pomenek — 17.55 Za naša vasa.

Torek, 17. 5.: 14.00 Poročila, objave. — Koroški kulturni obzornik.

Sreda, 18. 5.: 14.00 Poročila, objave. — Domači vrt. — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 19. 5.: 14.00 Poročila, objave. — Iz popotne torbe: Pri lujih narodih v gosteh: Svica.

Petek, 20. 5.: 14.00 Poročila, objave. — Mladinski obzornik.

Sobota, 21. 5.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Sobota, 14. maj:

I. program: 6.00 Pestro pomešano — 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Fantje, veseli bodite — 8.45 Širni pisani svet — 12.03 Pestro pomešano — 13.00 Veseli Dunaj — 14.00 Pozdrav nate — 15.30 Otroci, poslušajte — 16.20 Mladinska oddaja — 16.45 Operetne melodije — 18.55 Sport — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.30 Odmev časa — 20.15 Orkestralni koncert.

II. program: 6.10 Z glasbo v dan — 6.45 Mala melodija — 8.20 Glasba na tekočem traku — 10.00 Državna slavnost ob 15-letnem obstoju Druge republike — 11.00 Ljudske viže — 12.03 Za avtomobiliste — 13.35 Slavni umetniki — 14.40 Tehnični razgled — 15.00 Mladinski koncert — 17.10 Lepa pesem — 17.40 Iz Gradiščanske — 19.10 Pestro pomešano — 19.15 Hopla, dvojčki — 19.30 Radijska družina — 20.00 Kaj in koga hočete slišati — 21.45 Sport.

Nedelja, 15. maj:

I. program: 6.10 Vesele melodije — 6.50 Naš domači vrt — 7.00 Mali jutranji koncert — 8.05 Kmečka oddaja — 9.00 Moderna zabavna glasba — 11.00 Jutranji

koncert — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Otroški oder — 16.30 Skozi svet, skozi čas — 17.05 Plesna glasba — 19.00 Sport — 20.10 „Glasba ministrice Papavič“, vesela ljudska igra — 21.00 Glasba za nedeljski večer — 22.10 Pogled v svet.

II. program: 7.05 Godba na pihala — 8.00 Zborsko petje — 8.15 Kaj je novega? — 10.05 Vesela petje, veselo igranje — 11.00 Orkestralni koncert — 13.15 Za avtomobiliste — 15.00 Operetne melodije — 16.00 Pri kavi z glasbo — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 19.30 Dnevna zabavna oddaja — 20.00 Kaj in koga hočete slišati — 21.00 Baletna glasba — 21.15 Grad Belvedere in njegov zgodovinski pomen — 21.45 Sport — 22.10 Carobne melodije.

Ponedeljek, 16. maj:

I. program: 6.00 Pestro pomešano — 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Iz slovanskih oper — 8.45 Koroške pesmi — 14.45 Posebej za Vas — 15.30 Knjižni količek — 15.45 „Maja prva ljubezen“ — 16.00 Sodobni avstrijski komponisti — 17.10 Popoldanski koncert — 18.20 Za Vas? — Za vse! — 18.30 Mladina in gledališče — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.15 Velika presenečenje — 19.30 Odmev časa — 21.00 Iz nemških operet.

Torek, 17. maj:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 7.00 Pestro pomešano — 8.00 Koroški hišni koledar — 8.45 Domači zdravnik: Vitamini — 13.00 Pestro pomešano — 14.30 Kulturne vesti — 14.45 Posebej za Vas — 15.15 Komorna glasba — 16.00 Godba dunajskih elektrarn — 17.55 Prometna oddaja — 18.55 Lokalni sport — 19.15 Kako bi se vi odločili — 19.30 Odmev časa — 20.15 „Lepotica Samosa“, komedija — 22.10 Pogled v svet.

Sreda, 18. maj:

I. program: 6.00 Pestro pomešano — 8.00 Da, to je moja melodija — 8.45 Iz ženskega sveta — 13.00 Pestro pomešano — 14.15 Glasba za mladino — 16.30 Koncertna ura — 18.55 Sport — 19.00 Od plošče do plošče — 19.15 Velika presenečenje — 19.30 Odmev časa — 20.15 Glasba iz treh stoletij — 22.10 Pogled v svet.

Četrtek, 19. maj:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 6.25 Pestro pomešano — 8.00 Operetni koncert — 8.45 Avstriji v tujini — 14.30 Ura pesmi — 15.00 Posebej za Vas — 15.30 Aktualna reportaža — 16.30 Viktor de Kowa bere Wilhelm Buscha — 17.10 Pester šopek melodij — 17.55 Kulturne vesti — 18.00 Kmečka oddaja — 18.15 Oddaja delavske zbornice — 18.30 Dnevne skrbi — počitniška veselje — 19.15 Pestro pomešano — 19.30 Odmev časa — 20.15 „Vitez Bibernel“, koroška narodna pripovedka — 21.00 Daneča alpska dežela — 22.10 Pogled v svet.

II. program: 6.05 Preden odidele — 6.10 Z glasbo v dan — 6.50 Pestro pomešano — 7.15 Jutranja glasba — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Solska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Solska oddaja — 11.00 Za ljubitelje resne glasbe — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.00 Solska oddaja — 15.30 Za ples in spomin — 16.00 Zenska oddaja — 17.10 Kulturne vesti — 17.55 Glasba za delopust — 20.00 Kaj in koga hočete slišati — 21.00 Pesem preri — 21.55 Sport.

Petek, 20. maj:

I. program: 6.00 Pestro pomešano — 8.00 Orkestralni koncert — 13.10 Ljudska glasba iz Avstrije — 14.45 Komorna glasba — 16.00 Ljudski koncert — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Popoldanski koncert — 17.55 Celovec — večeraj in danes — 18.40 Pestro pomešano — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.15 Velika presenečenje

nje — 19.30 Odmev časa — 20.15 Halo, teenagerji! — 22.10 Pogled v svet.

II. program: 6.05 Mladi glas — 7.15 Jutranja glasba — 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.05 Solska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Solska oddaja — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Pestro pomešano — 13.30 Za prijatelja opere — 14.10 Sodobni avstrijski komponisti — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Solska oddaja — 16.00 Otroška ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Znanje za vse — 17.55 Glasba razveseljuje — 19.10 Teden dni svetovnega dogajanja — 19.30 Dnevna zabavna oddaja: Same dobre želje z glasbo — 20.00 Kaj in koga hočete slišati — 21.55 Sport.

Televizijski program:

Vsakodnevna oddaja: 20.00 Cas v sliki. Oddaja Cas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 15. 5.: 17.00 Za mladino: „Prvi mož v državi“ — 17.40 Svet mladine — 18.10 Za družino — 20.30 „Dunajska serenada“, iz oper in baletov.

Ponedeljek, 16. 5.: 19.30 Oknar — 20.20 Aktualni sport — 20.40 Jeklena mreža, kriminalna zgodba.

Torek, 17. 5.: 19.30 Tudi to je Avstrija — 20.20 „Na zeleni obali Spree“.

Sreda, 18. 5.: 17.00 Za otroke: Listamo v slikanici — 17.30 Za mladino — 19.30 Iz Londona: nogometni cupfinale — 21.00 Preizkušnja junštva.

Četrtek, 19. 5.: 19.30 Sport — 20.20 „Langeaiska vojvodinja“, romanlična drama.

Petek, 20. 5.: 19.30 Televizijska kuhinja — 20.20 „Draga družina“, veseloigra.

Sobota, 21. 5.: 19.30 Mesečna bilanca — 20.20 Vsaka sekunda en šiling.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 14. maj:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Pri skladatelju Blažu Arnič — 8.35 Od polke do cha cha cha — 8.55 Radijska šola — 9.25 Partizanske pesmi — 9.40 Zabavni orkester radio Beograd — 10.10 Iz slovanskih oper — 11.00 V ritmu današnjih dni — 11.30 Planirski tehnik — 11.50 Haremske pesmi — 12.00 Pesmi Rada Simončiča — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napavi — 12.45 Hammond orgle — 13.30 Skozi naša vasa — 14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.35 Voščila — 15.40 Na palnu smo videli — 16.00 V dvoranah Svobode in prosvetnih društev — 16.30 Vedri zvoki — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.30

RADIO PROGRAM

Trio Slavka Avsenika — 18.45 Okno v svet — 20.00 „Pri nas pa ahcel imamo“.

Nedelja, 15. maj:

6.00 Nedeljski jutranji pozdrav — 7.35 Češka godba — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.50 Z glasbo v novi teden — 10.00 Se pomnite, tovariši — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vasa — 14.15 Voščila — 15.30 Iz oper — 16.30 Domače viže — 17.00 Sport in glasba — 18.00 Radijska igra — 20.05 Izberite melodijo tedna — 22.15 v plesnem ritmu.

Ponedeljek, 16. maj:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Vtisi iz Italije — 8.40 Planirski oktet — 10.10 Iz Verdijeve opere „Ples v maskah“ — 11.30 Oddaja za otroke — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Pet popevk za pet pevcev — 13.30 Narodne pesmi — 14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.35 Voščila — 15.40 Poljska obnovlja svojo kulturo — 16.00 V svetu opernih melodij — 17.10 Srečno vožnjo — 18.00 Radijska univerza — 18.30 Sportni tehnik — 20.00 Portreti z Broadwaya — 20.45 Kulturna tribuna.

Torek, 17. maj:

5.00 Dobro jutro — 8.30 Iz filmov in glasbenih revij — 8.55 Radijska šola — 10.10 Izberite melodijo tedna — 11.23 Naši pevci v popularnih operah — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.50 Vaški kvintet — 14.05 Radijska šola — 14.35 Iz Mozartovih oper — 15.40 Iz domače književnosti — 18.00 Iz zbornika spominov — 18.20 Za mlade ljubitelje glasbe — 18.45 O mednarodnih vprašanjih — 20.00 Črnske duhovne pesmi — 20.30 Radijska igra.

Sreda, 18. maj:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Mladina poje — 9.00 Jezikovni pogovori — 9.15 Zabavna glasba — 10.40 Dunajski valčki — 11.00 Iz ruskih oper — 11.30 Oddaja za cisticane — 12.00 Kmečka godba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Pisani zvoki — 12.45 Poje Jelka Cvetežar — 14.05 Radijska šola — 14.35 Za zabavo — 15.40 Novosti na knjižni polici — 16.00 Koncert po željah — 17.30 Veliki orkestri — znane melodije — 18.00 Kulturna kronika — 18.20 Iz slovenske solistične glasbe — 20.20 „Rodelinda“, opera.

Četrtek, 19. maj:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Iz oprelnega sveta — 8.30 Ljubljanski oktet — 8.55 Radijska šola — 9.25 Od melodije do melodije — 10.10 Danilo Bučar: Belokranjske pisane — 11.00 S popevkami čez kontinente — 12.00 Makedonske narodne pesmi — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Iz opere „Gorenjski slavček“ — 13.50 Klavir v ritmu — 14.20 Sport in športniki — 14.35 Voščila — 15.40 S knjižnega lrga — 16.30 S popevkami po svetu — 17.10 Usmerjanje v visokošolske poklice — 17.15 Slovenske narodne pesmi — 17.35 Plesni zvoki velikih mest — 18.00 Turistična oddaja — 18.15 Spoznavajmo naše umetnike: Elza Karlovac — 18.45 Radijska univerza — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 22.15 Po svetu jazza.

Petek, 20. maj:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Odprimo glasbeni atlas — 9.20 Znani pevci — priljubljene popevke — 9.40 Količek za mlade ljubitelje glasbe — 10.10 Iz opere „Carmen“ — 10.35 Panorama zabavnih melodij — 11.30 Družina in dom — 12.00 Zvoki s Havajev — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Narodne ob spremljavi harmonike — 12.40 Radijska šola — 15.40 Iz svetovne književnosti — 17.20 Lahka glasba — 18.00 Človek in zdravje — 18.15 Popevke se vrstijo — 20.00 Majski festival otroških pesmi — 20.15 Zunanje politični pregled — 21.15 O morju in pomorščakih.